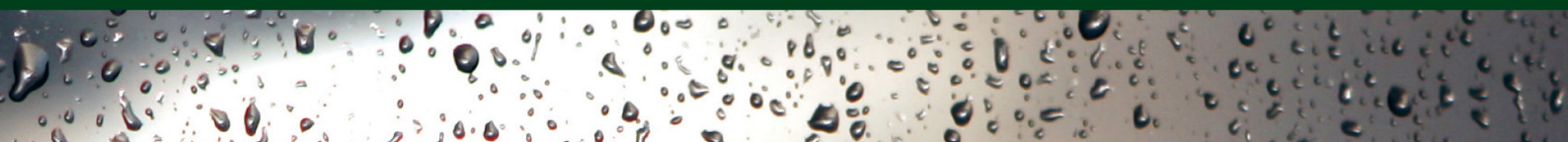

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Barrières tegen kinderseksstoerisme

Barrières tegen kinderseksstoerisme

Colofon

Referentie: Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen (2013).
Barrières tegen kinderseksstoerisme. Den Haag.

Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
070 – 3704514
www.nationaalrapporteur.nl

Grafische en digitale realisatie: Studio Kers

© Nationaal rapporteur 2013

Inhoud

Inleiding	4
1 Fenomeenbeschrijving kinderekstoerisme	6
1.1 Bestemmingslanden voor Nederlandse kinderekstoeristen	8
1.2 Typering van de Nederlandse kinderekstoeristen	10
2 Preventie: Barrières om kinderekstoerisme te voorkomen	12
2.1 Juridische middelen om de bewegingsvrijheid van veroordeelde zedelinquenten te beperken	12
2.2 Weigering van een paspoort aan zedelinquenten met een hoog recidiverisico	19
2.3 Informatiedeling ten behoeve van de preventie van kinderekstoerisme	21
3 Opsporing en vervolging van Nederlandse kinderekstoeristen	25
3.1 Opsporing van kinderekstoerisme in bestemmingslanden	25
3.2 Vervolging van kinderekstoeristen in bestemmingslanden	30
3.3 Opsporing van kinderekstoeristen in Nederland	31
3.4 Vervolging van kinderekstoeristen in Nederland	32
4 Conclusies en aanbevelingen	35
Literatuurlijst	37
Bijlage 1 Internationale verdragen met betrekking tot kinderekstoerisme	38
Bijlage 2 Zedenmisdriven in het Wetboek van Strafrecht gericht tegen kinderen	41

Inleiding

In Nederland ontstaat er regelmatig maatschappelijke ophef wanneer veroordeelde pedoseksuelen zich na het uitzitten van hun straf willen vestigen in een nieuwe woonplaats.¹ In hoeverre neemt Nederland echter ook de verantwoordelijkheid op zich voor Nederlandse veroordeelde pedoseksuelen die naar het buitenland vertrekken? De drempel voor Nederlandse plegers om in het buitenland over te gaan tot seksueel geweld tegen kinderen is laag: een vliegticket is eenvoudig te boeken, een weeshuis is in veel ontwikkelingslanden bijzonder welkom, kindprostitutie is nog in te veel regio's wijdverbreid en de kans om opgepakt en daadwerkelijk vervolgd te worden is in veel bestemmingslanden bovendien niet groot.

Gevluchte pedofiel Richard B. misbruikt opnieuw minderjarige jongen

De naar de Filippijnen gevluchte Nederlandse pedofiel Richard B. heeft daar opnieuw een minderjarige jongen seksueel misbruikt. [...] De 17-jarige jongen deed op 4 september aangifte bij de Filippijnse politie tegen B. van vier gevallen van seksueel misbruik. [...] B. werd in 2008 in Nederland veroordeeld voor jarenlang misbruik van drie minderjarige familieleden. Het hoger beroep mocht hij in vrijheid afwachten. B. vertrok vervolgens richting de Filippijnen. Zijn straf zat hij nooit uit. [...]²

De rapportage Barrières tegen kinderseksstoerisme richt zich op de aanpak van Nederlandse kinderseksstoeristen. De Nationaal rapporteur is van oordeel dat Nederland zijn verantwoordelijkheid op dit terrein moet nemen. De inspanningen van de overheid om seksueel geweld tegen kinderen te voorkomen mogen zich daarom niet beperken tot de eigen landsgrenzen. Tijdens een werkbezoek van de Nationaal rapporteur aan Thailand en Cambodja in mei 2013 bleek nog eens het belang van effectieve nationale en internationale informatiedeling om de aanpak van grensoverschrijdend seksueel geweld tegen kinderen te verbeteren.

De Nationaal rapporteur definieert kinderseksstoerisme als het plegen van of op enigerlei wijze medewerking verlenen aan seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland, al dan niet door het slachtoffer hiervoor geld of goederen te geven of te beloven.³ Met name op preventief terrein ziet de Nationaal rapporteur mogelijkheden voor de overheid. Dit leidt tot de volgende kernboodschap:

Kinderen hebben recht op bescherming tegen seksueel geweld. De overheid dient zich in te spannen om te voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken seksueel geweld tegen kinderen. Vrijheidsbeperkende maatregelen, internationale samenwerking en informatiedeling vormen belangrijke middelen bij voorkoming, opsporing en vervolging van kinderseksstoerisme.

Sinds 2012 heeft de Nationaal rapporteur tot taak om te rapporteren over de aard en omvang van seksueel geweld tegen kinderen, om onderzoek te doen naar beleid en beleidseffecten op dit terrein en om aanbevelingen te doen voor een betere aanpak. Momenteel doet de Nationaal rapporteur onderzoek naar de aard, omvang en aanpak van seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. Naar aanleiding van dit onderzoek zal in een later stadium een uitgebreide rapportage verschijnen. De rapportage Barrières tegen kinderseksstoerisme richt zich specifiek op de aanpak van Nederlandse plegers in het buitenland.

Deze rapportage is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 1 wordt hetgeen bekend is over de aard en omvang van kinderseksstoerisme besproken. Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van barrières om kinderseksstoerisme te voorkomen. Juridische maatregelen die reeds thans kunnen worden opgelegd aan veroordeelde pedoseksu-

1 Zie bijvoorbeeld: *Waar is Benno L. nog wel welkom?*, Trouw, 6 juni 2013, *Protestactie tegen verblijf Benno L. in Venray*, Dagblad de Limburger, 14 juni 2013, *Sytze van der V. eist hulp bij huisvesting*, Volkskrant, 5 augustus 2013.

2 *Gevluchte pedofiel Richard B. misbruikt opnieuw minderjarige jongen*, NRC Handelsblad, 15 november 2012.

3 Mede gebaseerd op de definitie van kinderseksstoerisme zoals gebruikt door de Nationale Politie, zie Moerenhout, 2013, p. 7. In de definitie van Moerenhout is het geven of beloven van geld of goederen een vereiste. In onderhavige rapportage worden ook situaties waarbij geen beloning wordt beloofd gerekend onder het fenomeen kinderseksstoerisme.

elen,⁴ zoals een meldplicht, een locatieverbod en een locatiegebod zullen in dit hoofdstuk over het voetlicht gebracht worden. Daarnaast zal worden ingegaan op het mogelijke reisverbod zoals dit omschreven wordt in het wetsvoorstel langdurig toezicht.⁵ Vervolgens worden de mogelijkheden van informatiedeling met bestemmingslanden besproken. De opsporing en vervolging van kinderekstoerisme worden weergegeven in hoofdstuk 3. De rapportage wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 4.

---

4 Plegers van *hands-off* en *hands-on* seksueel geweld tegen kinderen worden in deze rapportage aangeduid als pedoseksuelen. Zie voetnoot 13 voor de betekenis van *hands-off* en *hands-on* seksueel geweld.

5 Consultatieversie Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012, www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/03/27/consultatieversie-wetsvoorstel-en-memorie-van-toelichting-langdurig-toezicht.html (geraadpleegd 1 augustus 2013).

1 Fenomeenbeschrijving kinderekstoerisme

Kinderekstoerisme is het plegen van of op enigerlei wijze medewerking verlenen aan seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland, al dan niet door het slachtoffer hiervoor geld of goederen te geven of te beloven.⁶ Kinderekstoerisme omvat seksueel misbruik van kinderen, kinderpornografie en kinderopstitutie, drie vormen van seksueel geweld tegen kinderen. Deze seksuele handelingen tegen minderjarigen worden in Nederland strafbaar gesteld in de zedentitel van het Wetboek van Strafrecht.⁷ Kinderekstoerisme betreft seksueel geweld tegen kinderen dat zowel tijdens een vakantie als gedurende (semi-) permanente vestiging in het buitenland kan worden gepleegd.⁸ Plegers die vallen binnen de laatste categorie worden ook wel ‘sex-pats’ genoemd. De productie van kinderpornografie is een vrij veelvoorkomend element binnen de context van kinderekstoerisme.⁹ Ook gedwongen webcamseks met in het buitenland verblijvende kinderen wordt als een vorm van kinderekstoerisme beschouwd.^{10,11}

Momenteel is de drempel voor Nederlandse plegers om in het buitenland tot seksueel geweld tegen kinderen over te gaan laag. Het vertrek uit Nederland met kinderekstoerisme als doel wordt steeds eenvoudiger door de beschikbaarheid van goedkope vliegtickets en afnemende visaveren. De kans dat kinderekstoeristen op Schiphol worden opgespoord wordt bovendien verkleind doordat in het buitenland geproduceerde kinderpornografie niet meer fysiek in de bagage aanwezig hoeft te zijn maar online kan zijn opgeslagen. Voor zover hierover gegevens bekend zijn, is het aantal Nederlanders dat in het buitenland of in Nederland wordt vervolgd voor kinderekstoerisme beperkt (zie paragraaf 1.1). De vervolging van Nederlanders die zich schuldig maken aan kinderekstoerisme in het land waar de delicten worden gepleegd wordt bemoeilijkt door veel factoren. In sommige landen waar kinderekstoerisme voorkomt heeft de opsporing en vervolging van kinderekstoeristen niet de hoogste prioriteit. Soms leidt vervolging van kinderekstoeristen niet tot een veroordeling doordat kinderekstoeristen druk uitoefenen op hun slachtoffers en hun familie om hun verklaring of aangifte in te trekken. Een aantal bestemmingslanden voor kinderekstoerisme worstelt bovendien met corruptie. Daarnaast bestaat het risico dat de verdachte het land waar de delicten zijn gepleegd ontvlucht. De vervolging in Nederland van Nederlanders die zich schuldig hebben gemaakt aan kinderekstoerisme is juridisch mogelijk, maar complex. De vervolging wordt gehinderd door onder andere de complexiteit van bewijsvergaring in het land waar de delicten zijn gepleegd. Bovengenoemde factoren vergroten de noodzaak om de bestaande aanpak van kinderekstoerisme opnieuw te bezien.

Nederland heeft een verplichting om zich in te spannen om te voorkomen dat Nederlanders zedendelicten met kinderen plegen.¹² Nederland heeft die verplichting in Nederland, maar ook in het buitenland. In artikel 4 van het Verdrag van Lanzarote wordt deze verplichting als volgt verwoord:

[Elke Partij neemt de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om alle vormen van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen te voorkomen en om kinderen te beschermen.](#)

6 Mede gebaseerd op de definitie van kinderekstoerisme zoals gebruikt door de Nationale Politie, zie Moerenhout, 2013, p. 7. In de definitie van Moerenhout is het geven of beloven van geld of goederen een vereiste. In onderhavige rapportage worden ook situaties waar geen beloning wordt beloofd gerekend tot het fenomeen kinderekstoerisme.

7 Artt. 240b, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248a-248e, 249, 250, 273f Sr, en via extraterritoriale wetgeving op basis van artikel 5 en 5a Sr. Zie §3.4 en bijlage 2.

8 Moerenhout, 2013, pp. 7-8, 23-24.

9 Muir, 2005, p. 34.

10 Moerenhout, 2013, pp. 8-9.

11 De pedoseksueel laat via een internetverbinding kinderen in het buitenland (al dan niet onder druk van of met een derde persoon) tegen betaling seksuele handelingen verrichten voor de webcam. Terre des Hommes Nederland, www.terredeshommes.nl/nieuws/item?news_id=420 (geraadpleegd op 5 augustus 2013).

12 Art. 4 van het Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Verdrag van Lanzarote), Lanzarote, 25 oktober 2007, *Trb.* 2008, 58, *Kamerstukken II* 2012/13, 33 580, nr. 2, Richtlijn 2011/93/EU moet uiterlijk op 18 december 2013 geïmplementeerd zijn door Nederland.

Plegers van *hands-off* en *hands-on* seksueel geweld tegen kinderen worden in dit rapport aangeduid als pedoseksuelen.¹³ Hieronder worden zowel preferentiële als situationele plegers verstaan. Plegers worden als preferentieel aangeduid wanneer zij een exclusieve seksuele voorkeur hebben voor minderjarigen.¹⁴ Onder situationele plegers worden plegers verstaan die het delict plegen doordat de gelegenheid zich voordoet of door andere contextuele factoren.¹⁵ Nederland legt veroordeelde pedoseksuelen maatregelen op om te voorkomen dat ze opnieuw de fout ingaan, zoals een verbod om zich in de buurt van locaties met veel kinderen te begeven. De Nationaal rapporteur is van oordeel dat wanneer het een veroordeelde pedoseksueel wordt verboden om in de buurt te komen van locaties met veel kinderen, het Openbaar Ministerie er op toe zou moeten kunnen zien dat de veroordeelde zich ook in het buitenland niet in de buurt van kinderen begeeft. Dit vergt dat er op wordt toegezien dat de veroordeelde bijvoorbeeld geen school of weeshuis opzet in het buitenland en ook niet als (als vrijwilliger) aan het werk gaat bij een dergelijke instelling. Het ontbreekt het Openbaar Ministerie momenteel – buiten elektronisch toezicht – echter aan de juridische middelen om hier toezicht op te houden.

De Nationaal rapporteur heeft in een brief aan de minister van Veiligheid en Justitie van 26 juli 2012 gewezen op de Nederlandse verantwoordelijkheid met betrekking tot Nederlandse kinderseksstoeristen.¹⁶

‘De maatregelen die Nederland neemt bij de bestrijding van seksueel geweld tegen kinderen hebben grotendeels een repressief karakter en zijn vooral gericht op de situatie in Nederland. Op preventief terrein is er in Nederland nu steeds meer aandacht voor de plek waar zedendelinquenten gaan wonen na het uitzitten van hun straf. Dat is belangrijk en ik hoop dat u zich indachtig de hiervoor aangehaalde passage uit de richtlijn [EU-Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie] ook verantwoordelijk wilt voelen voor zedendelinquenten die naar landen vertrekken waarvan bekend is dat daar sprake is van kinderseksstoerisme’.

Het bovenstaande kan worden samengevat in de volgende kernboodschap:

Kinderen hebben recht op bescherming tegen seksueel geweld. De overheid dient zich in te spannen om te voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Vrijheidsbeperkende maatregelen, internationale samenwerking en informatiedeling vormen belangrijke middelen bij voorkoming, opsporing en vervolging van kinderseksstoerisme.

Het aantal Nederlandse kinderseksstoeristen

Voor een effectieve aanpak van kinderseksstoerisme is een goed beeld van de omvang en aard van het fenomeen kinderseksstoerisme noodzakelijk. Voor een doelmatige aanpak moet de overheid bovendien een beeld hebben van het Nederlandse aandeel in kinderseksstoerisme. Deze cijfers ontbreken grotendeels. Door de politie is in samenwerking met het Openbaar Ministerie getracht inzichtelijk te maken wat de aard en omvang van het probleem en de rol van Nederlandse verdachten is. Op dit moment is er onvoldoende informatie beschikbaar om een criminaliteitsbeeldanalyse op te stellen, waardoor gekozen is voor een fenomeenbeschrijving.¹⁷ Meer inzicht in het fenomeen zal een effectieve aanpak van kinderseksstoerisme ten goede komen. In deze paragraaf wordt een aantal studies die gezamenlijk een – fragmentarisch – beeld geven van de Nederlandse kinderseksstoerist besproken.

13 Bij *hands-on* seksueel geweld wordt het slachtoffer fysiek misbruikt, bijvoorbeeld in geval van ontucht en verkrachting. *Hands-off* seksueel geweld betreft die vormen van seksueel geweld waarbij het slachtoffer fysiek niet wordt aangeraakt. Hierbij kan worden gedacht aan het bekijken van kinderpornografie of aan *grooming*. Zie ook Nationaal rapporteur, 2011, pp. 41-44.

14 Nationaal rapporteur, 2011, p. 63.

15 Nationaal rapporteur, 2011, p. 63.

16 Brief Implementatie EU-Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, 26 juli 2012, www.nationaalrapporteur.nl/Images/260712-brief-nrm-over-consultatiewetsvoorstel-implementatie-richtlijn-2011-93-eu_tcm63-440528.pdf.

17 Naast het geven van inzicht in het fenomeen heeft de fenomeenbeschrijving tot doel om advies te geven over de informatiehuishouding van de politie om tot een criminaliteitsbeeldanalyse te komen. Moerenhout, 2013, p.3, mondelinge informatie NPKK, 25 juli 2013.

1.1 Bestemmingslanden voor Nederlandse kinderekstoeristen

Om kinderekstoerisme effectief aan te pakken is het in de eerste plaats nodig dat geïnventariseerd wordt in welke landen Nederlanders zich schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Dit is vooral een belangrijke vraag voor de verbetering van internationale samenwerking op het gebied van preventie, opsporing en vervolging. De landen waar Nederlanders zich schuldig maken aan kinderekstoerisme worden in deze rapportage aangeduid met de term bestemmingslanden.

In een rapport van *The Protection Project* waarin het *Trafficking in Persons Report* (TIP-rapport) van het US Department of State wordt besproken, wordt gesteld dat 80 van de 186 onderzochte landen gevallen van kinderekstoerisme melden.¹⁸ Van de 80 genoemde landen worden 27 landen¹⁹ aangemerkt als land waar kinderekstoeristen vandaan komen, 48 landen als bestemmingsland voor kinderekstoerisme²⁰ en vijf landen²¹ als landen die in beide categorieën vallen.²² Nederland wordt genoemd als één van de landen waaruit kinderekstoeristen afkomstig zijn. ECPAT noemt naast de bestemmingslanden die in het TIP-rapport worden genoemd ook Bulgarije, Estland, Nepal, Tsjechië, Turkije en Zuid-Afrika als bestemmingslanden voor kinderekstoerisme.²³ De in het TIP-rapport genoemde landen worden grafisch weergegeven in Figuur 1.1.²⁴

Uit een inventarisatie blijkt dat er weinig onderzoek is gedaan naar bestemmingslanden voor Nederlandse kinderekstoeristen. Uit informatie van politiebronnen en geïnterviewde partijen die de politie in diens feitenomschrijving van kinderekstoerisme noemt, blijkt dat Nederlandse kinderekstoeristen van de Aziatische landen Bangladesh, Cambodja, de Filipijnen, Indonesië, Nepal, Sri Lanka en Thailand als bestemmingsland verkiezen. Van landen in Zuid- en Midden-Amerika worden Brazilië, Peru en Suriname genoemd, in Afrika zijn dit Gambia, Ghana en Tunesië. Binnen Europa vertrekken Nederlandse kinderekstoeristen met name richting het oosten, bijvoorbeeld naar Albanië, Bulgarije, Roemenië, Rusland alsmede Turkije.²⁵

18 The Johns Hopkins University & The Paul H. Nitze School, 2012, p. 35.

19 België, Canada, China, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Iran, Italië, Japan, Koeweit, Libië, Maleisië, Nederland, Nieuw-Zeeland, Nigeria, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Saoedi-Arabië, Spanje, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Zweden, Zwitserland en Zuid-Korea.

20 Belize, Brazilië, Burundi, Cambodja, Colombia, de Comoren, Costa Rica, Cuba, Dominicaanse Republiek, Ecuador, Egypte, El Salvador, Ethiopië, Fiji, de Filipijnen, Gambia, Ghana, Guatemala, Guinee-Bissau, Honduras, India, Indonesië, Jamaica, Jemen, Kaapverdië, Kameroen, Kenia, Laos, Madagaskar, Malawi, Marokko, Mexico, Moldavië, Mongolië, Myanmar, Namibië, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, de Salomons-eilanden, Senegal, Seychellen, Singapore, Sri Lanka, Thailand, Venezuela en Vietnam.

21 Argentinië, Australië, Malta, Rusland en Taiwan.

22 The Johns Hopkins University & The Paul H. Nitze School, 2012, p. 35.

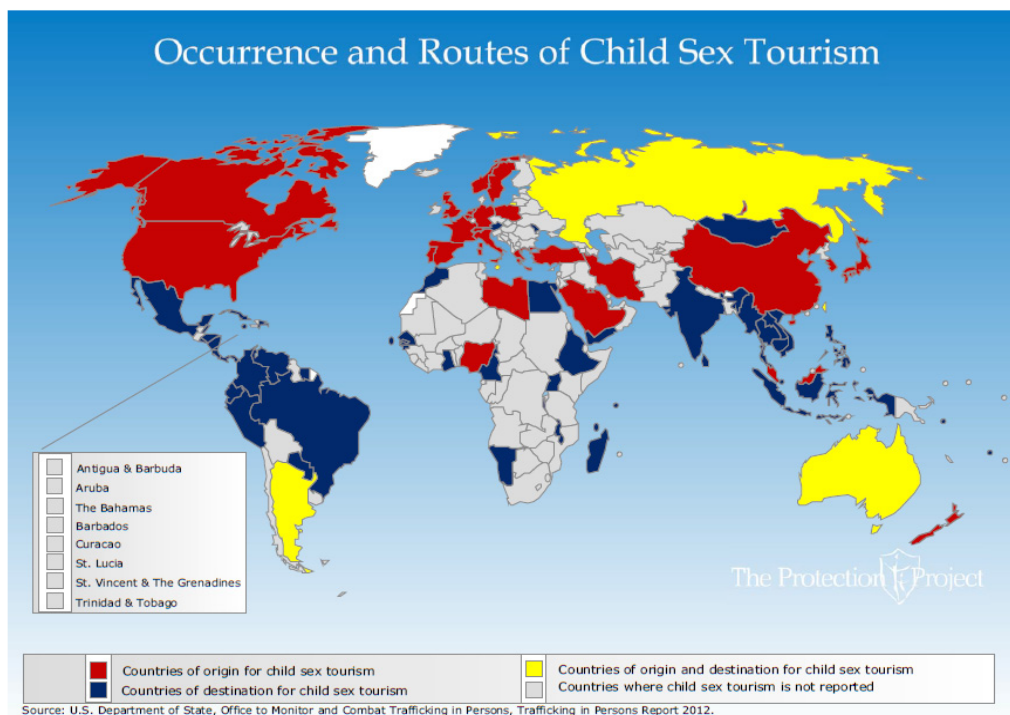
23 ECPAT Nederland, www.ecpat.nl/p/1/235/mo45-mc56/kindersekstoerisme (geraadpleegd op 2 augustus 2013)

24 Oostenrijk dient in deze figuur niet als bestemmingsland weergegeven te worden maar als land van herkomst.

25 Moerenhout, 2013, p. 12

Figuur 1.1 Bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme wereldwijd²⁶

In een onderzoek in opdracht van het WODC uit 2002 worden bestemmingslanden voor Nederlandse kinderseksstoeristen geïdentificeerd op basis van informatie over het aantal Nederlandse toeristen in een bepaald land, veroordelingen van Nederlanders voor kinderseksstoerisme en een enquête onder ECPAT-vestigingen. Daarnaast wordt in dit onderzoek een model gebruikt om mogelijke risicolanden in kaart te brengen. Uit de enquête onder medewerkers van ECPAT-vestigingen in Brazilië, Colombia, Thailand, Cambodja, Sri Lanka, Roemenië en Bulgarije blijkt dat Nederlanders toentertijd tot de top-5 van daders behoorden in Brazilië en Roemenië.²⁷

De Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdt een overzicht bij van Nederlanders die in het buitenland in voorlopige hechtenis zitten, op borgtocht zijn vrijgelaten of een gevangenisstraf uitzitten. Op het moment van schrijven betrof dit in totaal 2340 Nederlanders. Van deze 2340 Nederlanders staan er 34 geregistreerd vanwege een zedendelict met betrekking tot een minderjarige.²⁸ Opgemerkt dient te worden dat dit aantal in werkelijkheid hoger kan liggen, aangezien het land waar de Nederlander wordt gearresteerd alleen informatie verstrekt aan de Nederlandse overheid na toestemming van de verdachte. Nederlandse verdachten die geen toestemming geven zijn derhalve niet in beeld van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

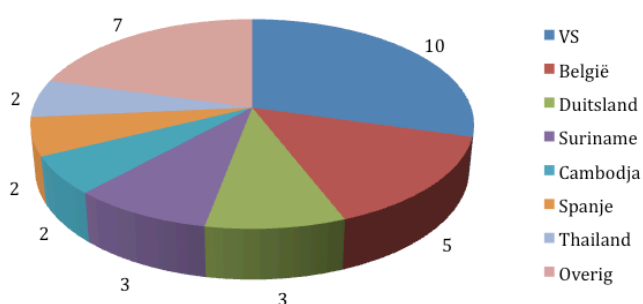
²⁶ The Johns Hopkins University & The Paul H. Nitze School, 2012, p. 34.

²⁷ Vogelvang, e.a., 2002, p. 44.

²⁸ Deze gegevens zijn ontvangen op 21 juni 2013 van de Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken produceert maandelijks voor intern gebruik een overzicht van het totaal aantal Nederlanders dat in het buitenland in voorlopige hechtenis zit, op borgtocht is vrijgelaten of is gedetineerd, inclusief een standaard overzicht van het aantal Nederlandse 60+’ers, het aantal minderjarigen en het aantal drugsdelinquenten. Deze informatie is openbaar. Cijfermatige informatie over Nederlanders die in het buitenland worden verdacht of zijn veroordeeld voor andere misdrijven dan drugsdelicten wordt daarentegen niet standaard verzameld. De politie kon derhalve niet achterhalen hoeveel Nederlanders in het buitenland in voorlopige hechtenis zitten, op borgtocht zijn vrijgelaten of gedetineerd zijn (Moerenhout, 2013, p. 15).

Van de 34 Nederlandse verdachten en veroordeelde pedoseksuelen is de verhouding naar land weergegeven in Figuur 1.2. De zeven Nederlanders in de categorie ‘overig’ worden vervolgd of zijn veroordeeld in Argentinië, Australië, Brazilië, Indonesië, Myanmar, Nepal en Zwitserland. Het is opvallend dat een aantal Nederlanders wordt vervolgd of is veroordeeld in Westerse landen die doorgaans niet als bestemming voor kinderseksstoerisme worden aangemerkt (of die slechts als herkomstlanden worden beschouwd), zoals de Verenigde Staten, België, Duitsland, Spanje en Zwitserland. Ook Suriname wordt in studies doorgaans niet genoemd als bestemmingsland voor kinderseksstoerisme. Een mogelijke verklaring is gelegen in de aanwezigheid van Nederlandse *liaison officers* in een aantal van deze landen. Dit wordt verder beschreven in hoofdstuk 3. De cijfers in Figuur 1.2 zeggen helaas weinig over de daadwerkelijke spreiding van Nederlandse kinderseksstoeristen, omdat de effectiviteit van de opsporing van kinderseksstoerisme per land varieert.

Figuur 1.2 Nederlanders die in het buitenland worden vervolgd of zijn veroordeeld voor zedendelicten met minderjarigen per land

Op de website van APLE (*Action pour les Enfants*) Cambodja wordt een overzicht gegeven van het aantal personen dat tussen januari 2003 en maart 2013 in Cambodja is vervolgd voor kinderseksstoerisme.²⁹ Deze lijst bevat alleen gegevens over zaken waar APLE bij betrokken is geweest. Uit deze gegevens blijkt dat in deze periode zeven Nederlanders zijn gearresteerd, dat twee Nederlanders zijn veroordeeld en dat één Nederlander momenteel wordt vervolgd. Nederland staat daarmee met de Australiërs op de zesde plaats als het gaat om het aantal arrestaties voor kinderseksstoerisme. De lijst wordt aangevoerd door Amerikanen (32), Vietnamezen (25), Fransen (24), Britten (16) en Duitsers (10). Daarbij moet worden opgemerkt dat het aantal arrestaties afhankelijk kan zijn van de hulp die een herkomstland biedt bij de opsporing.

1.2 Typering van de Nederlandse kinderseksstoeristen

Naast inzicht in de omvang van het probleem, is het van belang om per bestemmingsland inzicht te krijgen in de typering van de Nederlandse kinderseksstoeristen. Daarbij is het ten eerste de vraag of kinderseksstoeristen preferentiële of situationele daders zijn. Gaat het, in andere woorden, om personen met een preferentiële of exclusieve seksuele voorkeur voor kinderen – pedofielen³⁰ – of om personen die geen specifieke voorkeur hebben voor kinderen, maar die zich in het buitenland toch schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen omdat de gelegenheid zich voordoet of vanwege andere contextuele factoren?³¹ Volgens ECPAT zijn de meeste kinderseksstoeristen situationele plegers, maar zijn het vooral de preferentiële en pedofiele plegers die worden gearresteerd.³² Ten tweede moet de vraag worden beantwoord in welke mate kinderseksstoeristen tijdelijk naar een bestemmingsland afreizen en in welke mate zij zich permanent vestigen in een bestem-

29 APLE, www.aplecambodia.org/publication/statistics. De gegevens zijn voor het laatst bijgewerkt op 7 maart 2013 (geraadpleegd op 5 augustus 2013).

30 In de wetenschappelijke literatuur wordt een nader onderscheid gemaakt tussen personen met een seksuele voorkeur voor kinderen in de prepuberale fase (nepio- of infantofielen en pedofielen) en kinderen in de (vroeg-) puberale fase (hebofielen en ephebofielen). Zie Blanchard e.a., 2009, pp. 335-336, Seto, 2008, p. 4.

31 Zie voor het onderscheid tussen preferentiële en situationele daders: Nationaal Rapporteur, Eerste Rapportage Kinderpornoografie (2011), pp. 63-64.

32 ECPAT, 2009, p. 4.

mingsland met het doel om seksueel geweld tegen kinderen te plegen. De politie onderscheidt vier verschillende (en elkaar overlappende) categorieën plegers: de ‘toerist’ die (kortstondig) naar het buitenland reist; de ‘emigrant’ die op permanente basis in het bestemmingsland verblijft (al dan niet nog in het bezit van een adres in Nederland); de ‘zogenaamde weldoener’ die in het bestemmingsland hulpverlening aanbiedt door kindertehuizen, scholen of andersoortige stichtingen op te richten en zodoende de beschikking heeft over kinderen; en de ‘webcamkinderseksstoerist’ die via digitale weg vanuit Nederland opdracht geeft tot en betaalt voor seksueel misbruik van kinderen in het buitenland om hiervan toeschouwer te kunnen zijn.³³ Ten slotte is inzicht in de demografische kenmerken van kinderseksstoeristen van belang. Klopt het stereotype beeld van de kinderseksstoerist als oudere blanke man? In welke mate maken vrouwen en jongeren zich schuldig aan kinderseksstoerisme?

Georganiseerde misdaad

Kinderseksstoerisme kan plaatsvinden in combinatie met mensenhandel.³⁴ Ouders of pooiers verdienen geld als kleinschalige faciliteerders³⁵ van seksueel geweld tegen kinderen (bijvoorbeeld seksueel misbruik via de webcam³⁶). Het is de vraag in welke mate kinderseksstoerisme (al dan niet in combinatie met mensenhandel) aan zowel de aanbod- als vraagzijde in georganiseerd verband bestaat. De politie definieert georganiseerde criminaliteit als ‘criminele verschijnselen die tot stand komen in de structurele samenwerking tussen personen, die worden gepleegd met het oog op het gezamenlijk behalen van financieel of materieel gewin.’³⁷ Afgezien van commerciële activiteiten gericht op financieel gewin, kan bijvoorbeeld niet-commerciële productie, verspreiding en bezit van kinderpornografie binnen dergelijke netwerken ook worden opgevat als activiteiten gericht op materieel gewin.³⁸ Het is belangrijk om in kaart te brengen in welke mate kinderseksstoeristen onderdeel uitmaken van de georganiseerde misdaad. Er is nog relatief weinig bekend over de omvang en samenhang van netwerken die gericht zijn op kinderseksstoerisme.³⁹ Er dient nader onderzocht te worden hoe en in welke mate kinderseksstoeristen zich structureel (digitaal) organiseren en wat hun werkwijze is.^{40,41} Expertise over georganiseerd kinderseksstoerisme is van belang omdat Nederland meer mogelijkheden heeft met betrekking tot rechtshulp en uitlevering van verdachten wanneer er sprake is van georganiseerde misdaad.⁴² Voor een adequate aanpak van het probleem is nadere informatie hierover dan ook onontbeerlijk.

---

33 Moerenhout, 2013, pp. 19-24

34 Zie bijvoorbeeld UNODC, 2013, pp. 17-19.

35 UNODC, 2013, pp. 21-22.

36 Terre des Hommes Nederland, www.terredeshommes.nl/nieuws/item?news_id=420 (geraadpleegd 1 augustus 2013).

37 Moerenhout, 2013, p. 26.

38 Moerenhout, 2013, p. 26.

39 Moerenhout, 2013, p. 26.

40 Activiteiten van pedoseksuelen op het internet (alsmede aangetroffen kinderpornografisch beeldmateriaal, Nationaal Rapporteur, 2011, p.168) kunnen aanknopingspunten bieden voor opsporing en vervolging van kinderseksstoeristen en voor slachtofferidentificatie, ECPAT, 2009, p.4, UNODC, 2013, p. 22.

41 Moerenhout, 2013, p. 30.

42 Zie §3.1.

2 Preventie: Barrières om kinderseksstoerisme te voorkomen

In dit tweede hoofdstuk wordt besproken hoe kan worden voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Deze maatregelen richten zich vooral op het voorkomen van recidive bij veroordeelde pedoseksuelen. Uit de fenomeenbeschrijving van de Nationale Politie komt naar voren dat 20 van de 92 personen die in de politieadministratie naar voren komen als mogelijke verdachten van kinderseksstoerisme al antecedenten voor zedemisdrijven tegen kinderen hebben.⁴³ Het uitgangspunt is dat de maatregelen die Nederland neemt om te voorkomen dat veroordeelde pedoseksuelen recidiveren niet alleen Nederlandse kinderen, maar ook buitenlandse kinderen zouden moeten beschermen. De Nationaal rapporteur is van oordeel dat Nederland niet lijdzaam kan toezien dat veroordeelde pedoseksuelen op wie in Nederland toezicht wordt gehouden Nederland verlaten en in het buitenland slachtoffers maken.

In paragraaf 2.1 en paragraaf 2.2 wordt ingegaan op juridische middelen die een bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van kinderseksstoerisme. Het gaat daarbij om vrijheidsbeperkingen met een beperkt effect, zoals een locatieverbod, tot vergaande maatregelen als het afnemen van een paspoort. In paragraaf 2.3 wordt uiteengezet wat de mogelijkheden zijn tot informatiedeling ten behoeve van de preventie van kinderseksstoerisme.

2.1 Juridische middelen om de bewegingsvrijheid van veroordeelde zedendelinquenten te beperken

Het Wetboek van Strafrecht biedt verschillende mogelijkheden om de bewegingsvrijheid van veroordeelde pedoseksuelen te beperken. De rechter kan vrijheidsbeperkingen opleggen bij een voorwaardelijke veroordeling,⁴⁴ als maatregel bij veroordeling,⁴⁵ en bij een voorwaardelijke invrijheidstelling.⁴⁶ Deze vrijheidsbeperkingen omvatten onder andere een meldplicht, een locatieverbod en een locatiegebod, maar geen expliciet reisverbod. Een reisverbod gaat er wellicht wel komen, nu de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in het wetsvoorstel langdurig toezicht een reisverbod heeft opgenomen.⁴⁷ Op basis van de Paspoortwet is het al mogelijk om veroordeelde zedendelinquenten een paspoort te weigeren of een paspoort vervalten te laten verklaren. Deze beslissing is echter niet aan de rechter maar aan de betrokken minister.⁴⁸ In deze paragraaf worden de juridische middelen om de bewegingsvrijheid van veroordeelde zedendelinquenten te beperken en daarmee een barrière voor kinderseksstoerisme op te werpen op een rijtje gezet. Tabel 2.1 geeft een schematisch overzicht van de juridische middelen die thans gebruikt kunnen worden dan wel zijn voorgesteld om een vrijheidsbeperking op te leggen aan veroordeelde pedoseksuelen.

43 Moerenhout, 2013, pp. 17-18. Twee personen hebben een antecedent voor een zedemisdrijf tegen kinderen in het buitenland, vijf personen hebben antecedenten voor kinderpornografie, en dertien personen bleken andere antecedenten te hebben voor seksueel misbruik van kinderen.

44 Art. 14c lid 2 Sr.

45 Art. 38v lid 1 en 2 Sr.

46 Art. 15a lid 2 en 3 Sr.

47 Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering in verband met het schrappen van de maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van de terbeschikkingstelling met dwangverpleging, het verlengen van de proeftijden van de voorwaardelijke invrijheidstelling en de invoering van een langdurige gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel voor ter beschikking gestelden en zedendelinquenten (Consultatieversie Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012, www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/03/27/consultatieversie-wetsvoorstel-en-memoratie-van-toelichting-langdurig-toezicht.html (geraadpleegd 1 augustus 2013).

48 Art. 24 lid a Ppw.

Tabel 2.1 Juridische middelen om een vrijheidsbeperking op te leggen aan veroordeelde pedoseksuelen

Onderwerp	Vindplaats	Doelgroep	Maatregel	Duur	Moment
Bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke veroordeling	Art. 14c Sr	Misdrijven	locatieverbod, locatiegebod, meldplicht	Max. 3/10 j. + 2 j. verlenging ⁴⁸	Veroordeling
Vrijheidsbeperkende maatregelen bij veroordeling	Art. 38v Sr	Misdrijven	locatieverbod, meldplicht	Max. 2 j. ⁴⁹	Veroordeling
Bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke invrijheidstelling	Art. 15a Sr	Misdrijven	locatieverbod, locatiegebod, meldplicht	Max. duur voorwaardelijke invrijheidstelling	Invrijheidstelling
Vrijheidsbeperkende maatregel	Art. 38z Sr (voorstel)	Zedenmisdrijven	gebiedsverbod, meldplicht, reisverbod, vestigingsverbod, verhuisplicht	Max. levenslang	Invrijheidstelling
Weigering of vervallenverklaring paspoort	Art. 24 lid a Ppw	Misdrijven die Nederland strafbaar moet stellen o.g.v. internationale verdragen	weigering of vervallenverklaring paspoort (de facto reisverbod)	Max 2 j. + verlenging ⁵⁰	< 10 j. na veroordeling

Een meldplicht

Een meldplicht kan op verschillende momenten door de rechter worden opgelegd, namelijk bij een voorwaardelijke veroordeling,⁵² als vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling⁵³ en bij een voorwaardelijke invrijheidstelling.⁵⁴ De meldplicht heeft een beperkt effect en kan op zichzelf niet voorkomen dat veroordeelde pedoseksuelen uitreizen naar bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme.

In sommige landen moeten veroordeelde zedendelinquenten zich naast de verplichting van periodieke meldingen ook melden wanneer zij (voor een bepaalde periode) het land verlaten. Zo hanteert Canada een centrale registratie van veroordeelde zedendelinquenten en moeten geregistreerde zedendelinquenten zich melden als zij bijvoorbeeld verhuizen, een nieuwe vrijwilligersfunctie of baan hebben aangenomen, of voor een periode langer dan zeven dagen niet aanwezig zullen zijn op hun huisadres.⁵⁵ In het Verenigd Koninkrijk moeten geregistreerde zedendelinquenten sinds 2012 de autoriteiten op de hoogte stellen van alle buitenlandse reizen.⁵⁶ Dit is geen waarborg dat veroordeelde zedendelinquenten zich vervolgens niet schuldig maken aan kinderseksstoerisme. De kennis over een buitenlands verblijf van een veroordeelde zedendelinquent verbetert de informatiepositie van de politie en het Openbaar Ministerie echter wel. Het kan één van de barrières zijn die moeten voorkomen dat veroordeelde zedendelinquenten zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen.

49 Art. 14b lid 2 jo. 14f lid 1 Sr.

50 Art. 38v lid 3 Sr.

51 Art. 25 lid 5 Ppw.

52 Art. 14c lid 2(7) Sr.

53 Art. 38v lid 2(c) Sr.

54 Art. 15a lid 3(4) Sr.

55 Artt. 5.1 en 6 lid 1 Sex Offender Information Registration Act.

56 Section 5 of The Sexual Offences Act 2003 (Notification Requirements) (England and Wales) Regulations 2012.

Een locatieverbod

Een locatieverbod kan op dezelfde momenten worden opgelegd als de meldplicht, namelijk bij een voorwaardelijke veroordeling,⁵⁷ als vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling⁵⁸ en bij een voorwaardelijke invrijheidstelling.⁵⁹ Een locatieverbod kan naast specifieke locaties ook een bepaalde categorie van locaties betreffen. In de memorie van toelichting bij de Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met wijzigingen van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt een locatieverbod als volgt omschreven:⁶⁰

Onder een locatieverbod wordt verstaan een verbod om zich op of in de directe omgeving van een bepaalde locatie te bevinden. Het verbod heeft tot doel te voorkomen dat de veroordeelde zich opnieuw naar locaties begeeft waar het risico bestaat dat opnieuw (vergelijkbare) strafbare feiten worden gepleegd. De locatie kan een stadion zijn, maar ook een wijk of een straat. De locatie zal uiteraard verband houden met het gepleegde strafbare feit. Denkbaar is bijvoorbeeld ook dat de veroordeelde verboden wordt in de buurt te komen van een bepaald type locatie, zoals plaatsen waar kinderen aanwezig zijn (schoolgebouwen, speeltuinen).

Als een veroordeelde pedoseksueel zich niet in de omgeving van locaties waar kinderen aanwezig zijn mag begeven, dan geldt dit locatieverbod zowel voor Nederland als voor het buitenland. Zonder aanvullende maatregelen als elektronisch toezicht of weigering of vervallenverklaring van het paspoort is het toezicht op naleving van het locatieverbod in het buitenland echter veel moeilijker, dan wel onmogelijk.

Een locatiegebod

Artikel 14c en artikel 15a Sr bieden de rechter de mogelijkheid om naast een *locatieverbod* ook een *locatiegebod* op te leggen als respectievelijk bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling en bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke invrijheidstelling. Een locatiegebod kan niet worden opgelegd als een vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling.

In verband met wijzigingen van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling wordt in de memorie van toelichting bij de Wijziging van het Wetboek van Strafrecht gesteld dat het wettelijk niet is uitgesloten 'dat de rechter een vergaande vorm van huisarrest oplegt, waarbij de veroordeelde slechts zeer beperkt wordt toegestaan zijn woning te verlaten'.⁶¹ Een korte analyse van uitspraken op www.rechtspraak.nl leert dat de rechter het locatiegebod inderdaad op deze wijze heeft toegepast. Het gaat dan bijvoorbeeld om een verbod voor een periode van een jaar om de woning (op bepaalde tijden) te verlaten bij een veroordeling voor diverse inbraken⁶², een verbod om zonder overleg of toestemming van de reclassering van woonadres te veranderen aan een veroordeelde voor kindermishandeling⁶³, een verbod om de woning te verlaten anders dan voor de dagbesteding bij een veroordeling voor inbraak met een bedreiging van zware mishandeling⁶⁴ en bij een veroordeling voor drugshandel.⁶⁵

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie merkt in de nota naar aanleiding van het verslag van de vaste commissie voor veiligheid en justitie inzake dit wetsvoorstel op dat een locatiegebod ook een verbod om Nederland niet te verlaten kan omvatten.⁶⁶

'Een andere mogelijkheid van een locatiegebod, [...], zou bijvoorbeeld de verplichting kunnen zijn om Nederland niet te verlaten, tenzij daarvoor toestemming is verkregen van de reclassering. Een dergelijke

57 Art. 14c lid 2(6) Sr.

58 Art. 38v lid 2(b) Sr.

59 Art. 15a lid 3(2) Sr.

60 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 319, nr. 3, pp. 7-8.

61 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 319, nr. 3, p. 8.

62 ECLI:NL:RBARN:2012:BY3467 .

63 ECLI:NL:GHSGR:2012:BW6680 .

64 ECLI:NL:RBUTR:2012:BY3286.

65 ECLI:NL:RBUTR:2012:BY2994.

66 *Kamerstukken II 2010/11*, 32 319, nr. 7, p. 20.

lijk gebod zou aan de orde kunnen zijn in een geval waarin de veroordeelde regelmatig naar het buitenland is gereisd en daar strafbare feiten heeft gepleegd. Daarbij zou onder andere kunnen worden gedacht aan personen die in Nederland worden veroordeeld voor zedenmisdrijven die in een bronland voor kinderseksstoerisme zijn gepleegd. [...] Het is uiteraard ter beoordeling van de rechter om de proportionaliteit van een dergelijk gebod vast te stellen.'

De facto kan een gebiedsgebod om in Nederland te blijven derhalve het effect hebben van een reisverbod. Zoals de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie al aangaf, is het aan de rechter om de proportionaliteit van een dergelijk gebod vast te stellen.

In 2008 oordeelde de Hoge Raad nog dat aan een reisverbod een wettelijke regeling ten grondslag dient te liggen die voldoet aan de eisen van kenbaarheid en voorzienbaarheid.⁶⁷ Deze zaak draaide om een verdachte die met haar medeverdachten cocaïne van Curaçao naar Nederland had getracht te smokkelen. Aan verdachte werd een geheel voorwaardelijke gevangenisstraf van 18 maanden opgelegd, met als bijzondere voorwaarde een reisverbod van dezelfde duur. Deze voorwaarde strekte ertoe de verdachte te weerhouden wederom een soortgelijk delict te begaan. De Hoge Raad oordeelde dat het stellen van die voorwaarde ontoelaatbaar was, 'gelet op de duur en de mate waarin zij verdachte in haar bewegingsvrijheid beperkt'. 'Aan een dergelijke ingrijpende inbreuk in de bewegingsvrijheid van de verdachte moet een wettelijke regeling ten grondslag liggen die voldoet aan de [...] eisen van kenbaarheid en voorzienbaarheid.'

Naar analogie van dit arrest is het derhalve de vraag of een reisverbod als uitwerking op de toepassing van het gebiedsgebod, voldoende kenbaar en voorzienbaar is.

Reisverbod

Voor een beperkte groep veroordeelde pedoseksuelen zou een reisverbod moeten kunnen worden ingezet als middel om te voorkomen dat zij zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Een reisverbod zorgt er niet alleen voor dat veroordeelde pedoseksuelen zich niet schuldig maken aan kinderseksstoerisme. Het maakt tevens dat er effectiever toezicht kan worden gehouden op de naleving van opgelegde maatregelen en dat de veroordeelde zich niet aan een eventuele behandeling kan onttrekken. Een reisverbod maakt een zware inbreuk op iemands bewegingsvrijheid en moet daarom uitsluitend als laatste redmiddel en onder strikte voorwaarden worden ingezet.

Een wetsvoorstel met betrekking tot langdurig toezicht op zeden- en geweldsdelinquenten dat in juni 2013 voor advies is voorgelegd aan de afdeling advisering van de Raad van State waarin aanvullende vrijheidsbeperkende maatregelen voor zedendelinquenten worden geïntroduceerd voorziet in de mogelijkheid om een reisverbod op te leggen.⁶⁸

In de memorie van toelichting bij de consultatieversie van het wetsvoorstel staat: 'Het reisverbod zal als beperking vooral van nut kunnen zijn bij zedendelinquenten die zich schuldig hebben gemaakt aan mensenhandel of seksstoerisme in het buitenland.' De wetgever denkt bij het opleggen van een reisverbod dus vooral – maar niet uitsluitend – aan personen die zich reeds schuldig hebben gemaakt aan grensoverschrijdende delicten. De Nationaal rapporteur is van oordeel dat een reisverbod in voorkomende gevallen ook moet worden opgelegd aan bepaalde zedendelinquenten die zich in Nederland schuldig hebben gemaakt aan seksueel geweld tegen kinderen en waarbij sprake is van een hoog recidiverisico. Ook bij deze groep bestaat immers het risico dat ze in het buitenland recidiveren.

Het reisverbod is slechts één van de maatregelen die de rechter kan opleggen als het wetsvoorstel zoals geformuleerd in de consultatieversie zou worden aangenomen. Naast het reisverbod zou de rechter onder an-

67 ECLI:NL:HR:2008:BF0836.

68 Consultatieversie Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012, www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/03/27/consultatieversie-wetsvoorstel-en-memorie-van-toelichting-langdurig-toezicht.html. (geraadpleegd 1 augustus 2013).

dere ook een meldplicht, een gebiedsverbod, een vestigingsverbod en een verhuisplicht kunnen opleggen.⁶⁹ Op basis van artikel 38z Sr zou de rechter als de wetswijziging wordt aangenomen dus meer ingrijpende vrijheidsbeperkende maatregelen kunnen opleggen dan nu het geval is. Op grond van het bovenstaande artikel zou de rechter een veroordeelde kunnen gelasten niet naar bestemmingslanden voor kinderseksuïerisme te reizen, zich niet te vestigen in deze landen en om daaruit te verhuizen als hij daar al woont.

Naast vrijheidsbeperkende maatregelen zal de rechter ook gedragsbeïnvloedende maatregelen kunnen opleggen als het wetsvoorstel zou worden aangenomen. De meest relevante maatregel voor de aanpak van kinderseksuïerisme is een verbod op het verrichten van vrijwilligerswerk.⁷⁰ Het is daarbij wel opvallend dat in de consultatieversie van het wetsvoorstel uitsluitend wordt gesproken over het onthouden van vrijwilligerswerk en niet over het onthouden van betaald werk met kinderen. Evenals bij een verbod om zich op locaties te bevinden waar kinderen zich begeven, is de Nationaal rapporteur van oordeel dat het Openbaar Ministerie bij een verbod om vrijwilligerswerk te verrichten toezicht moeten kunnen houden op de naleving van dit verbod in het buitenland. Als het wetsvoorstel wordt aangenomen kan de rechter hier zorg voor dragen door een reisverbod op te leggen als vrijheidsbeperkende maatregel.

Verschillen tussen juridische middelen met betrekking tot vrijheidsbeperkingen

Vrijheidsbeperkingen die worden opgelegd als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke veroordeling, als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke invrijheidstelling en als zelfstandige maatregel verschillen van elkaar in het moment waarop deze kunnen worden opgelegd, het doel van de vrijheidsbeperking en de duur van de vrijheidsbeperking. Deze verschillen zullen kort hieronder worden besproken.

Bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke veroordeling

De rechter kan een verdachte in bepaalde situaties voorwaardelijk veroordelen, bijvoorbeeld bij een gevangenisstraf van maximaal twee jaar.⁷¹ Bij een gevangenisstraf van twee tot vier jaar kan de rechter beslissen om maximaal twee jaar niet ten uitvoer te leggen.⁷² De vrijheidsbeperkingen als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling staan naast beveiliging van de samenleving en het voorkomen van recidive ook in het teken van bestraffing.⁷³ De wenselijkheid van het opleggen van een voorwaardelijke gevangenisstraf met bijzondere voorwaarden wordt beoordeeld op basis van de doelen van de bestraffing en de bereidheid van de verdachte zich aan de voorwaarden te houden. Wanneer een verdachte niet de intentie toont om de maatregelen na te leven is een voorwaardelijke veroordeling niet zinvol.⁷⁴

De meldplicht, het locatieverbod en het locatiegebod gelden als ze worden opgelegd als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling maximaal voor de duur van de proeftijd.⁷⁵ De duur van de proeftijd wordt vastgesteld door de rechter en mag in beginsel maximaal drie jaar duren.⁷⁶ Wanneer er 'ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen' dan kan de

69 Het vijfde lid van art. 38z Sr zoals opgenomen in de consultatieversie van het wetsvoorstel luidt als volgt: De rechter kan bij de last als bedoeld in het derde lid één of meer van de volgende vrijheidsbeperkende voorwaarden opnemen:

- a. zich niet op te houden in een bepaald gebied;
- b. zich te onthouden van contact met een bepaalde persoon of bepaalde personen of instellingen;
- c. zich op bepaalde tijdstippen te melden bij de daartoe aangewezen opsporingsambtenaar;
- d. niet naar bepaalde gebieden te reizen;
- e. zich niet te vestigen in een bepaald gebied;
- f. te verhuizen uit een bepaald gebied.

70 Art. 38z lid 4(f) 13 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht 27 maart 2012.

71 Art. 14a lid 1 Sr.

72 Art 14 a lid 2 Sr.

73 Kamerstukken II 2009/10, 32 319, nr. 3, p. 14.

74 Kamerstukken II 2009/10, 32 319, nr. 3, p. 2.

75 Art. 14c lid 2 Sr.

76 Art. 14b Sr.

proeftijd maximaal tien jaar duren. De proeftijd kan eenmalig met maximaal twee jaar worden verlengd.⁷⁷ 'Indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de veroordeelde wederom een misdrijf zal begaan dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen' dan kan de rechter beslissen dat de bijzondere voorwaarden bij de voorwaardelijke veroordeling en het toezicht op de naleving van deze voorwaarden direct uitvoerbaar zijn.⁷⁸ Het instellen van hoger beroep heeft dan geen schorsende werking.

Vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling

Ter beveiliging van de maatschappij of ter voorkoming van recidive kan de rechter ook een vrijheidsbeperkende maatregel opleggen.⁷⁹ Het belangrijkste verschil tussen een vrijheidsbeperking als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling en een vrijheidsbeperking als vrijheidsbeperkende maatregel is dat een vrijheidsbeperkende maatregel zowel afzonderlijk als in combinatie met een straf of maatregel kan worden opgelegd.⁸⁰ De vrijheidsbeperkende maatregel is in essentie minder gericht op bestraffing. Een vrijheidsbeperkende maatregel kan uitsluitend worden opgelegd wanneer een verdachte schuldig is aan een strafbaar feit, maar de duur en de inhoud van deze maatregel wordt niet bepaald door de ernst van dit strafbare feit.⁸¹

Het contactverbod, het locatieverbod en de meldplicht als vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling door de rechter kan voor een periode van ten hoogste twee jaren worden opgelegd.⁸² De rechter kan bepalen dat een vrijheidsbeperkende maatregel bij veroordeling dadelijk uitvoerbaar is 'indien er ernstig rekening mee moet worden gehouden dat de verdachte opnieuw een strafbaar feit pleegt of zich belastend gedraagt jegens een bepaalde persoon of bepaalde personen'.⁸³

Bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke invrijheidstelling

Wanneer een veroordeelde tweederde van zijn straf heeft uitgezeten wordt de veroordeelde in beginsel voorwaardelijk vrijgelaten.⁸⁴ Daarbij kunnen bijzondere voorwaarden worden gesteld in het teken van begeleide terugkeer in de samenleving. Deze bijzondere voorwaarden hebben als doel om de samenleving te beveiligen en recidive te voorkomen.⁸⁵ Het Openbaar Ministerie neemt de beslissing over het stellen van bijzondere voorwaarden,⁸⁶ na advies van de directeur van de penitentiaire inrichting.⁸⁷ Ook de reclassering kan een advies uitbrengen over bijzondere voorwaarden.⁸⁸

De proeftijd van de *algemene* voorwaarde bij voorwaardelijke invrijheidstelling is gelijk aan de periode van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Bij voorwaardelijke invrijheidstelling bepaalt het Openbaar Ministerie de duur van de proeftijd van de bijzondere voorwaarden, zoals het contactverbod, het locatieverbod, de meldplicht en het locatiegebod. De duur van de proeftijd bij de *bijzondere* voorwaarden mag echter niet langer zijn dan de periode van voorwaardelijke invrijheidstelling.⁸⁹

77 Art. 14f Sr.

78 Art. 14eSr.

79 Art. 38v lid 1 Sr.

80 Art. 38v lid 6 Sr.

81 Memorie van antwoord (32551) Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de invoering van een rechterlijke vrijheidsbeperkende maatregel (rechterlijk gebieds- of contactverbod), 30 september 2011.

82 Art. 38v lid 3 Sr.

83 Art. 38v lid 4 Sr.

84 Art. 15 lid 1 en 2 Sr. Als een veroordeelde een gevangenisstraf van één tot twee jaar heeft gekregen dan komt hij voorwaardelijk vrij op het moment dat hij ten minste één jaar en eenderde van het resterende deel heeft uitgezeten.

85 *Kamerstukken II 2009/10*, 32 319, nr. 3, p. 14.

86 Art. 15a lid 5 Sr.

87 Art. 15a lid 6 Sr.

88 Art. 15a lid 6 Sr.

89 Art. 15c lid 3 Sr.

Vrijheidsbeperkende maatregelen uit het wetsvoorstel langdurig toezicht

Het langdurige tot levenslange toezicht heeft als doel om recidive verder te verminderen. Artikel 38z Sr van de consultatieversie van het wetsvoorstel verwoordt dit als volgt:

‘Ter bescherming van de veiligheid van de maatschappij, personen, slachtoffers of goederen kan de rechter ambtshalve of op vordering van de officier van justitie, een maatregel strekkende tot gedragsbeïnvloeding of langdurige vrijheidsbeperking voor de duur van vijf jaren opleggen aan de verdachte aan wie bij de rechterlijke uitspraak terbeschikkingstelling met verpleging van overheidswege of een gevangenisstraf wegens een misdrijf omschreven in de artikelen 240b, 242 tot en met 250 of 273f van het Wetboek van strafrecht wordt opgelegd.’

Als het wetsvoorstel over langdurig toezicht zal worden aangenomen in de vorm zoals deze ter consultatie is voorgelegd kan de rechter een vrijheidsbeperkende maatregel – een meldplicht, een contactverbod en een reisverbod – opleggen voor de duur van vijf jaar. Om ten uitvoer te worden geleegd – na de uitvoering van de straf – moet het Openbaar Ministerie wel een vordering tot tenuitvoerlegging van de opgelegde maatregel indienen bij de rechter die in eerste aanleg kennisgenomen heeft van het misdrijf ter zake waarvan de maatregel is opgelegd.⁹⁰ De termijn van vijf jaar kan telkens op vordering van het Openbaar Ministerie door de rechter met een periode van vijf jaar worden verlengd indien het recidiverisico of de bescherming van slachtoffers of getuigen dat verlangt.⁹¹ Het wetsvoorstel biedt daarmee de mogelijkheid om zedendelinquenten onder langdurig intensief toezicht te plaatsen en de resocialisatie aan strikte voorwaarden te verbinden. De duur van de maatregelen is niet afhankelijk van het gepleegde delict of de duur van de opgelegde straffen kan indien nodig levenslang plaatsvinden. De maatregel of de voorwaarden kunnen door de rechter wel worden gewijzigd of opgeheven op verzoek van de veroordeelde of het Openbaar Ministerie.⁹²

Als het wetsvoorstel met betrekking tot levenslang toezicht zal worden aangenomen kan de rechter ook bij het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen beslissen dat de uitvoering van de maatregel dadelijk uitvoerbaar is.⁹³ Dit laatste is belangrijk bij het opleggen van een reisverbod, omdat anders het risico bestaat dat de veroordeelde direct naar het buitenland vertrekt.

Toezicht op de vrijheidsbeperking

Het Openbaar Ministerie is belast met de naleving van de bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling⁹⁴ en bij een voorwaardelijke invrijheidstelling.⁹⁵ De rechter kan een reclasseringsinstelling opdracht geven om toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden en de veroordeelde te begeleiden.^{96,97} Een algemene voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling is dat – als er bijzondere voorwaarden zijn gesteld – de veroordeelde medewerking verleent aan het reclasseringstoezicht.^{98,99}

Als het wetsvoorstel met betrekking tot langdurig toezicht in de vorm van de consultatieversie wordt aangenomen dan zal het Openbaar Ministerie ook verantwoordelijk zijn voor de naleving van de maatregelen bij het langdurige toezicht. De reclassering zal de veroordeelde zedendelinquenten begeleiden bij de naleving van de maatregelen.¹⁰⁰ Het levenslange toezicht heeft als doel om recidive verder te verminderen. Om dit doel daadwerkelijk te behalen is goed toezicht van de reclassering vereist. De Nationaal rapporteur benadrukt het

90 Art. 38z lid 2 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012.

91 Art. 38z lid 7 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012.

92 Art. 38z lid 9 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012.

93 Art. 38z lid 13 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012.

94 Art. 14d lid 1 Sr.

95 Art. 15b lid 1 Sr.

96 Art. 14d lid 2 Sr.

97 Art. 15b lid 2 Sr.

98 Art. 14c lid 1 sub b Sr.

99 Art. 15a lid 1 sub b Sr.

100 Art. 38z lid 8 Sr zoals weergegeven in de Consultatieversie van het Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012.

belang van effectief toezicht. Overigens wordt in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel aangegeven dat langdurig toezicht leidt tot extra reclasseringskosten.¹⁰¹ Het is evenwel belangrijk voor de effectiviteit van het toezicht dat er daadwerkelijk wordt geïnvesteerd in reclasseringstoezicht.

Elektronisch toezicht

Aan de bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling en voorwaardelijke invrijheidstelling kan elektronisch toezicht worden verbonden.^{102,103} Vooral bij een locatieverbod of locatiegebod is dit een effectief middel om de naleving van de bijzondere voorwaarden te controleren. In de memorie van toelichting bij de Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met wijzigingen van de regeling van de voorwaardelijke veroordeling en de regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling staat dat een locatieverbod veelal wordt toegepast in combinatie met elektronisch toezicht en dat ook een locatiegebod kan worden gecontroleerd middels elektronisch toezicht.¹⁰⁴

Gevolgen van het niet naleven van de voorwaarden of de maatregelen

Wanneer de veroordeelde de bijzondere of algemene voorwaarden bij een voorwaardelijke veroordeling niet naleeft dan kan dit betekenen dat hij of zij de niet ten uitvoer gelegde straf alsnog moet uitzitten.¹⁰⁵ Ook wanneer een veroordeelde de voorwaarden bij voorwaardelijke invrijheidstelling schendt is dit niet zonder gevolgen.¹⁰⁶ De voorwaardelijke invrijheidstelling kan in zijn geheel of gedeeltelijk worden herroepen als de veroordeelde de voorwaarden schendt.¹⁰⁷ Dit betekent dat de veroordeelde alsnog een deel van zijn straf moet uitzitten. Bij het opleggen van een vrijheidsbeperkende maatregel in de zin van artikel 38v Sr beveelt de rechter dat vervangende hechtenis zal worden toegepast wanneer de maatregel niet wordt nageleefd.¹⁰⁸ De rechter bepaalt de duur van de vervangende hechtenis,¹⁰⁹ welke maximaal zes maanden bedraagt.¹¹⁰

2.2 Weigering van een paspoort aan zedendelinquenten met een hoog recidiverisico

Op basis van de Paspoortwet is het al mogelijk om veroordeelde pedoseksuelen te beletten om naar het buitenland te reizen teneinde zich daar schuldig te maken aan zedendelicten met kinderen. Deze mogelijkheid om het uitreizen te beletten wordt reeds benut voor drugsdelinquenten. Aangezien seksueel geweld tegen kinderen een ernstig misdrijf is dat een kwetsbare groep slachtoffers raakt zou deze mogelijkheid in bepaalde situaties ook benut dienen te worden voor veroordeelde pedoseksuelen. Vanwege de grote inbreuk op de bewegingsvrijheid van een persoon zou deze mogelijkheid alleen ten aanzien van pedoseksuelen met een hoog recidiverisico moeten worden benut.

Artikel 24 lid a van de Paspoortwet

Op basis van de Paspoortwet is het mogelijk om personen op specifieke gronden een paspoort te weigeren. Veroordeelde zedendelinquenten kan een paspoort worden geweigerd op basis van artikel 24 lid a van de Paspoortwet. Dat artikel geeft 'Onze Minister die het aangaat, onderscheidenlijk een met de uitvoering van deze wet belaste autoriteit die het aangaat' de mogelijkheid om een paspoort te weigeren of vervallen te

---

101 Consultatieversie Wetsvoorstel langdurig toezicht, 27 maart 2012, www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2012/03/27/consultatieversie-wetsvoorstel-en-memorie-van-toelichting-langdurig-toezicht.html (geraadpleegd 1 augustus 2013).

102 Art. 14c lid 3 Sr.

103 Art. 15a lid 4 Sr.

104 *Kamerstukken II* 2009/10, 32 319, nr. 3, p. 8.

105 Art. 14fa Sr bepaalt dat een veroordeelde kan worden aangehouden en ingesloten bij een ernstig vermoeden dat de veroordeelde de voorwaarden niet naleeft. De rechter-commissaris beslist vervolgens binnen drie dagen over de voorlopige tenuitvoerlegging van de niet ten uitvoer gelegde straf. Art. 14g lid 1 Sr bepaalt dat de rechter tenuitvoerlegging van de niet tenuitvoergelegde straf kan gelasten.

106 Art. 15h lid 1 Sr bepaalt dat het OM de aanhouding van een veroordeelde kan bevelen wanneer er ernstige redenen bestaan voor het vermoeden van schending van de voorwaarden.

107 Art. 15g Sr.

108 Art. 38w lid 1 Sr.

109 Art. 38w lid 2 Sr.

110 Art. 38w lid 3 Sr.

verklaren als ‘het gegronde vermoeden bestaat dat de betrokken persoon zich schuldig zal maken aan gedragingen welke naar het recht geldend in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten misdrijven opleveren en tot de strafbaarstelling waarvan een het Koninkrijk bindend verdrag verplicht en hij binnen of buiten het Koninkrijk in de voorafgaande tien jaar wegens zodanige gedragingen of medeplichtigheid daaraan onherroepelijk is veroordeeld’. Bij ‘Onze Minister die het aangaat’ dient onder andere gedacht te worden aan de minister van Veiligheid en Justitie.¹¹¹

De gedragingen waarvoor een persoon in de afgelopen tien jaar is veroordeeld en waarvan een gegronde vermoeden bestaat dat de betrokkene zich er weer schuldig aan zal maken moet aan twee voorwaarden voldoen.

- De gedragingen zijn *misdrijven* in Nederland;
- Nederland is volgens een bindend verdrag verplicht om dit misdrijf strafbaar te stellen.

Kinderseksstoerisme voldoet aan beide voorwaarden. Seksueel geweld tegen kinderen gepleegd in binnen- of buitenland is een misdrijf. Seksueel geweld tegen kinderen is een misdrijf op basis de artikelen 240b, 242 tot en met 250 en 273f van het Wetboek van Strafrecht. Op basis van artikel 5 Sr zijn deze gedragingen ook strafbaar wanneer deze misdrijven in het buitenland zijn gepleegd. Dit betekent dat alle vormen van seksueel geweld gepleegd in het buitenland misdrijven zijn volgens de Nederlandse wet.

Nederland is op basis van verschillende bindende internationale verdragen verplicht om seksueel geweld tegen kinderen, inclusief kinderseksstoerisme, strafbaar te stellen. Deze verplichting volgt uit bepalingen in het Optioneel Protocol¹¹² bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (2000), het Verdrag van Lanzarote (2007)¹¹³ en Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie (2011).¹¹⁴ De memorie van toelichting bij de Paspoortwet bevat een bijlage met verdragen waarbij Nederland partij was en die verplichtingen bevatten om bepaalde misdrijven strafbaar te stellen.¹¹⁵ Hier wordt expliciet verwezen naar verdragen met betrekking tot handel in vrouwen en kinderen.¹¹⁶ Dit zijn echter slechts de verdragen die Nederland op dat moment geratificeerd had. Uit de formulering van de wet of de memorie van toelichting blijkt niet dat deze opsomming bedoeld is als een limitatieve opsomming.

Gebruik van artikel 24 van de Paspoortwet en jurisprudentie

In april 2013 stonden 94 personen gesignaleerd als personen die een paspoort geweigerd wordt op basis van artikel 24 lid a van de Paspoortwet. Het merendeel van deze personen staat gesignaleerd vanwege drugsdelicten.¹¹⁷ Op www.rechtspraak.nl zijn geen rechtszaken met betrekking tot artikel 24 lid a van de Paspoortwet te vinden. Wel blijkt uit de jurisprudentie dat de rechter weigering of vervallenverklaring van een paspoort niet per definitie strijdig acht met het recht op bewegingsvrijheid. In 1983 bepaalde de Afdeling Rechtspraak

111 *Kamerstukken II 1999/00*, 26 977 (R1644), nr. 3, p. 18. In de memorie van toelichting bij de Wijziging van de Paspoortwet werd in de eerste plaats bedoeld op art. 24 lid b.

112 Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind (New York, 25 mei 2000), *Trb.* 2001, 63 en 130.

113 Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Verdrag van Lanzarote), Lanzarote, 25 oktober 2007, *Trb.* 2008, 58.

114 *Kamerstukken II 2012/13*, 33 580, nr. 2. Zie bijlage 1 voor een overzicht. Richtlijn 2011/93/EU moet uiterlijk op 18 december 2013 geïmplementeerd zijn door Nederland.

115 *Kamerstukken II 1987/88*, 20393 (R 1343), nr. 3.

116 De Internationale Regeling tot bestrijding van de zogenaamde handel in vrouwen en meisjes (1904), het Verdrag tot bestrijding van de zogenaamde handel in vrouwen en meisjes (1910) en het Internationaal Verdrag ter bestrijding van de handel in vrouwen en kinderen (1921), het Internationaal Verdrag ter bestrijding van de handel in meerderjarige vrouwen (1933) en het Protocol tot wijziging van beide voorgenoemde verdragen (1947).

117 Deze gegevens zijn afkomstig van het Agentschap basisadministratie persoonsgegevens en reisdocumenten. Deze gegevens zijn ontvangen op 22 april 2013.

van de Raad van State dat intrekking van een paspoort niet in strijd is met dit recht zoals neergelegd in artikel 12 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.¹¹⁸

Beperking van artikel 24 van de Paspoortwet als barrière

Artikel 24 van de Paspoortwet kent wel een beperking als barrière voor kinderekstoerisme. Uitsluitend paspoorten kunnen namelijk worden geweigerd of vervallen worden verklaard. Artikel 46a van de Paspoortwet bepaalt dat een Nederlandse identiteitskaart niet kan worden geweigerd of vervallen kan worden verklaard. Dit betekent dat personen die geen paspoort wordt verleend nog steeds naar vrijwel alle Europese bestemmingslanden kunnen reizen. Het risico bestaat dan dat ze met een Nederlandse identiteitskaart vertrekken naar Europese bestemmingslanden voor kinderekstoerisme zoals Estland, Tsjechië en Bulgarije.

Procedure signalering en weigering

Artikel 24 lid a van de Paspoortwet bepaalt dat een weigering of vervallenverklaring kan geschieden op verzoek van Onze Minister die het aangaat. Aan de minister wordt in verband met het doen van een verzoek tot weigering of vervallenverklaring toegang verstrekt tot justitiële gegevens.¹¹⁹ Na marginale toetsing van het verzoek van de minister wordt de persoon op wie het verzoek betrekking heeft geregistreerd in het Register paspoortsignaleringen. Wanneer de gronden op basis waarvan iemand is gesignaleerd niet langer van toepassing zijn wordt diegene uit het Register paspoortsignaleringen verwijderd. De signalering in het Register paspoortsignaleringen duurt in beginsel maximaal twee jaar.¹²⁰

Het Agentschap basisadministratie persoonsgegevens en reisdocumenten informeert paspoortuitgevende instanties, zoals gemeenten en ambassades, over signaleringen. Het is de verantwoordelijkheid van de paspoortuitgevende instantie om de signaleringen te verwerken en te raadplegen bij te nemen beslissingen over gesignaleerde personen. De uiteindelijke beslissing tot het niet verstrekken van een reisdocument wordt genomen door de tot weigering of vervallen verklaren bevoegde instantie.

De vermelding van de personalia in het Register paspoortsignalering is geen besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, omdat de vermelding niet gericht is op enig rechtsgevolg. Dit betekent dat personen die in het register zijn opgenomen geen bezwaar kunnen aantekenen en niet in beroep kunnen gaan. Wanneer deze persoon daadwerkelijk een paspoort is geweigerd of zijn paspoort vervallen is verklaard door een paspoortuitgevende instantie kan wel bezwaar of beroep worden aangetekend.¹²¹

Wanneer een persoon gesignaleerd staat in het Register paspoortsignaleringen kan aan hem een paspoort worden geweigerd of kan zijn paspoort vervallen worden verklaard. Wanneer een paspoort vervallen wordt verklaard wordt dat paspoort niet direct ingenomen. Paspoortuitgevende instanties, autoriteiten belast met de grensbewaking en de politie zijn wel bevoegd om een paspoort in te houden.¹²² Aan de grens bestaat de kans dat de vervallenverklaring niet wordt opgemerkt. Personen belast met grensbewaking hebben toegang tot het Register paspoortsignaleringen. Er wordt echter aan de grens niet systematisch gecontroleerd of het paspoort dat iemand bij zich draagt vervallen is verklaard. Signalering in het Register paspoortsignalering levert daardoor geen garantie dat een persoon wordt belet om het land waar hij zich bevindt te verlaten.

2.3 Informatiedeling ten behoeve van de preventie van kinderekstoerisme

De Nationaal rapporteur is van oordeel dat de verantwoordelijkheid van de overheid om zich in te spannen om recidive van veroordeelde Nederlandse pedoseksuelen te voorkomen niet kan stoppen bij de Nederlandse grens. Wanneer de Nederlandse rechter veroordeelde zedendelinquenten een verbod oplegt zoals een verbod op vrijwilligerswerk of een locatieverbod voor scholen dan zou zij er ook op toe moeten kunnen zien dat dat de veroordeelde deze voorwaarden ook niet schendt in het buitenland. Aangezien het Nederlandse

118 Uitspraak van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State van 11 november 1983 (nr. A-2.3502(1981)).

119 Art. 20 lid a Besluit justitiële gegevens.

120 Art. 25 lid 5 Ppw. Signalering wordt na twee jaar automatisch uit het register verwijderd indien niet uitdrukkelijk om handhaving daarvan wordt verzocht. Zie art. 1.4 Aanwijzing paspoortsignalering.

121 Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 6 juni 2007, zaaknummer 200606713/1.

122 Art. 55 Ppw.

Openbaar Ministerie geen jurisdictie heeft in het buitenland is samenwerking met lokale autoriteiten en organisaties daarbij essentieel. In deze paragraaf worden drie vormen van informatiedeling ter preventie van kinderseksuisme besproken: informatiedeling met lokale organisaties, spontane informatiedeling met lokale autoriteiten en organisaties en het delen van informatie over paspoortsignaleringen met lokale autoriteiten.

Het opvragen van een Verklaring Omtrent het Gedrag door lokale organisaties

Om te voorkomen dat veroordeelde pedoseksuelen een functie bekleden waarin ze intensief in contact komen met kinderen is het verplicht om voor bepaalde beroepen – zoals medewerker van een kinderdagverblijf – een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. De Nationaal rapporteur is van oordeel dat de Nederlandse overheid zich zou moeten inspannen om te voorkomen dat veroordeelde Nederlandse pedoseksuelen naar het buitenland uitwijken om daar een functie te bekleden waarin ze intensief in contact komen met kinderen. Daarom zouden buitenlandse organisaties op eenvoudige wijze moeten kunnen achterhalen of een beoogde werknemer of vrijwilliger belet zou moeten worden om met kinderen te werken.

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie heeft de eerste stappen gezet om de VOG ook in te zetten als barrière voor buitenlandse pedoseksuelen om in Nederland (vrijwilligers-) werk te verrichten waarbij zij in contact komen met kinderen. In een brief aan de Tweede Kamer schreef de staatssecretaris op 9 januari 2013 dat 'sinds 1 oktober jl. bij alle VOG-aanvragen van personen die belast zijn met de zorg voor minderjarigen in de kinderopvang, de jeugdzorg en het onderwijs, justitiële gegevens uit het EU-land van nationaliteit opgevraagd. [...] De justitiële gegevens worden uitgewisseld via het Europees Strafrechtregister Informatiesysteem (ECRIS). Justis [de screeningsautoriteit van het Ministerie van Veiligheid en Justitie] betreft deze buitenlandse juridische gegevens in de beoordeling van de VOG.' Nederland wisselt op vrijwillige basis informatie uit met het merendeel van de EU-lidstaten. 'Landen hebben vanaf december 2013 de verplichting om uitvoering te geven aan de richtlijn tot bestrijding van seksueel misbruik en uitbuiting van kinderen, op grond waarvan de gegevens worden uitgewisseld'.¹²³

Ook buitenlandse organisaties kunnen een toekomstige Nederlandse werknemer of vrijwilliger verzoeken om een VOG te overleggen. Een VOG is echter momenteel nog niet beschikbaar in een andere dan de Nederlandse taal. Ook het aanvraagformulier, dat voor een deel door de buitenlandse werkgever moet worden ingevuld, is momenteel alleen beschikbaar in de Nederlandse taal. Dit vormt een ernstige belemmering voor buitenlandse werkgevers en organisaties om de werknemer of vrijwilliger te verzoeken een VOG aan te vragen.

Spontane informatiedeling over verdachten van kinderseksuisme

Het delen van informatie speelt een belangrijke rol bij de preventie van kinderseksuisme. Als Nederlandse autoriteiten vermoeden dat veroordeelde pedoseksuelen zich in een bestemmingsland voor kinderseksuisme bevinden of van plan zijn om daar naartoe te reizen dan zouden deze autoriteiten deze informatie moeten kunnen delen met lokale organisaties. Dit geldt des te meer wanneer er aan een veroordeelde zedendelinquent vrijheidsbeperkingen zijn opgelegd vanwege een hoog recidiverisico. In het vervolg van deze paragraaf wordt besproken in hoeverre Nederlandse autoriteiten bevoegd zijn om spontaan informatie te delen met verschillende buitenlandse autoriteiten en organisaties. Spontane informatiedeling is informatiedeling waaraan geen verzoek van de buitenlandse organisaties vooraf is gegaan.

Spontane deling van politie-informatie aan buitenlandse autoriteiten

Nederlandse politieautoriteiten mogen politiegegevens onder bepaalde voorwaarden delen met buitenlandse politieautoriteiten. Artikel 5:1 van het Besluit politiegegevens bepaalt dat politieautoriteiten politiegegevens mogen verstrekken aan buitenlandse politieautoriteiten 'voorzover dit noodzakelijk is voor de goede uitvoering van de politietaken in het Europese deel van Nederland, danwel voorzover dit noodzakelijk is voor de goede uitvoering van de politietaken in het desbetreffende land' als er sprake is van 'de opsporing van een ernstig misdrijf of de voorkoming van een ernstig gevaar voor de openbare orde'.¹²⁴

123 Kamerstukken II 2012/13, 33 400 VI, nr. 87.

124 Art. 5:1 lid 1(a) Besluit politiegegevens.

Aan autoriteiten belast met de voorkoming en opsporing van strafbare feiten in EU-lidstaten mogen politieautoriteiten politiegegevens verstrekken onder gelijke voorwaarden als aan politieambtenaren in Nederland.¹²⁵ Dit schept extra mogelijkheden in hulp aan Europese bestemmingslanden zoals Estland, Tsjechië en Bulgarije.

De bovenstaande bepalingen hebben uitsluiten betrekking op politiegegevens en niet op justitiële informatie. Nederlandse politieautoriteiten mogen geen justitiële informatie delen met buitenlandse autoriteiten.

Spontane deling van justitiële informatie

Artikel 7 van de EU rechtshulpovereenkomst (2000) geeft justitiële autoriteiten de mogelijkheid om spontaan informatie over te dragen aan buitenlandse autoriteiten van andere EU-lidstaten.¹²⁶ Dit geeft justitiële autoriteiten mogelijkheden om informatie te delen met Europese bestemmingslanden. Spontaan verstrekte justitiële informatie mag alleen na inwilliging van een rechtshulpverzoek gebruikt worden in een strafproces. Zie voor de bestaande mogelijkheden tot internationale rechtshulp hoofdstuk 3 Opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen.

Delen van informatie met NGO's

In sommige landen spelen NGO's een grote rol bij de opsporing van kinderseksstoerisme. In Cambodja levert APLE (*Action pour les Enfants*) bijvoorbeeld een belangrijke bijdrage aan de opsporing van seksueel geweld tegen kinderen.¹²⁷ In dit kader kan het wenselijk zijn dat Nederlandse autoriteiten niet alleen gegevens delen met buitenlandse autoriteiten, maar ook met betrouwbare buitenlandse NGO's die een rol spelen bij de opsporing van kinderseksstoeristen.

Op grond van artikel 5:10 van het Besluit politiegegevens kunnen Nederlandse politieautoriteiten onder bepaalde voorwaarden politiegegevens afkomstig uit andere EU-lidstaten delen met personen of instanties met een particuliere taak.¹²⁸ Voor het delen van informatie afkomstig uit andere EU-lidstaten met lokale NGO's lijkt derhalve een basis aanwezig te zijn. Of dit naar analogie ook geldt voor het – onder dezelfde voorwaarden – delen van *eigen* politie-informatie lijkt niet onlogisch maar dit staat niet expliciet vermeld.

125 Art. 5:3 lid 1 Besluit politiegegevens.

126 Art. 7 lid 1 EU rechtshulpovereenkomst: 'De bevoegde autoriteiten van de lidstaten kunnen binnen de grenzen van het nationale recht, zonder een daartoe strekkend verzoek, gegevens uitwisselen met betrekking tot strafbare feiten en vergrijpen tegen voorschriften betreffende de orde, bedoeld in artikel 3, lid 1, waarvan de bestraffing of behandeling op het tijdstip waarop de gegevens worden verstrekt tot de bevoegdheid behoort van de ontvangende autoriteit'.

127 Detectives van APLE verzamelen bewijsmateriaal tegen kinderseksstoeristen ter ondersteuning van de lokale politie en Interpol, advocaten en maatschappelijk werkers van APLE bieden rechtsbijstand en ondersteuning aan het slachtoffer en de ouders. In samenwerking met partnerorganisatie Terre des Hommes Nederland worden momenteel vergelijkbare projecten opgestart in Indonesië, de Filipijnen, India en Nepal. Zie www.terredeshommes.nl/wordtvervolgd (geraadpleegd op 2 augustus 2013).

128 Art. 5:10 Besluit politiegegevens:

1. Politiegegevens, die zijn ontvangen van een andere lidstaat van de Europese Unie, kunnen worden doorgegeven aan een instantie met een particuliere taak indien:
  - a. de bevoegde autoriteit van de lidstaat, waarvan de gegevens afkomstig zijn, heeft ingestemd met die doorgifte;
  - b. geen gerechtvaardigde belangen van de betrokkene zich tegen doorgifte verzetten, en
  - c. in bijzondere gevallen de doorgifte essentieel is voor de persoon of instantie die de gegevens doorgeeft aan de betreffende instantie ten behoeve van:
    - 1°. de uitvoering van haar wettelijke taken;
    - 2°. de preventie, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten en de tenuitvoerlegging van straffen;
    - 3°. het voorkomen van een onmiddellijke en ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, of
    - 4°. het voorkomen van een ernstige schending van de rechten van personen.
2. Bij de doorgifte, bedoeld in het eerste lid, wordt medegedeeld voor welk doel de gegevens uitsluitend verder mogen worden verwerkt.

Delen van informatie over paspoortsignalering

Als een Nederlander een paspoort is geweigerd of zijn paspoort vervallen is verklaard op grond van de Paspoortwet dan zou het land waar deze persoon verblijft daar door Nederland van op de hoogte gesteld moeten worden. Als de Nederlandse overheid het niet wenselijk acht dat een persoon buiten Nederland verblijft dan heeft Nederland ook de verantwoordelijkheid om dat te delen met het buitenland dat daar mogelijk de gevolgen van draagt. Deze noodzaak wordt vergroot door het feit dat signalering in het paspoortregister niet direct tot gevolg heeft dat het paspoort van de persoon die wordt gesignaleerd ook daadwerkelijk wordt afgenomen. Daar aan de Nederlandse grens niet systematisch wordt gecontroleerd of een persoon geregistreerd staat in het Register paspoortsignalering is het mogelijk dat gesignaleerde personen Nederland toch verlaten.

Of het informeren van buitenlandse autoriteiten over het feit dat een persoon gesignaleerd staat in het Register paspoortsignalering en/of niet over een geldig Nederlands reisdocument beschikt verkapte uitlevering is, is niet geheel helder. Als een persoon op het moment van de verstrekking van deze informatie niet wordt verdacht van een misdrijf of niet wordt vervolgd voor een misdrijf, kan er geen sprake zijn van verkapte uitlevering. In dat geval zou Nederland deze informatie moeten kunnen delen met buitenlandse autoriteiten. De vraag of er sprake is van verkapte uitlevering wanneer een persoon in Nederland wel wordt verdacht van een misdrijf of daarvoor wordt vervolgd is een vraag voor de rechter.

3 Opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen

Dit hoofdstuk gaat over de opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen. Nederland heeft een verplichting om barrières op te werpen om te voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken aan kinderseksstoerisme. Wanneer Nederlanders zich ondanks deze inspanningen toch schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland dan eindigt de Nederlandse verantwoordelijkheid niet. Nederland heeft de verplichting om bij te dragen aan de opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen.¹²⁹ Dit hoofdstuk bespreekt hoe invulling gegeven kan worden aan deze verplichting.

Het eerste deel van dit hoofdstuk gaat over opsporing en vervolging in het bestemmingsland waar de zedendelicten zijn gepleegd. De vraag die daarbij zal worden beantwoord is hoe Nederland hulp kan bieden bij de opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen in het buitenland. Het tweede gedeelte gaat over opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen op Nederlandse bodem.

3.1 Opsporing van kinderseksstoerisme in bestemmingslanden

Nederland kan niet op eigen initiatief opsporingsactiviteiten ontplooiën in andere landen. Wel kan zij lokale autoriteiten hulp bieden bij de opsporing van Nederlandse kinderseksstoeristen.

Hulp bij de opsporing van kinderseksstoeristen door politiediensten

Zoals in het vorige hoofdstuk is besproken, bepaalt artikel 5:1 van het Besluit politiegegevens dat Nederlandse politieautoriteiten onder bepaalde voorwaarden politiegegevens mogen delen met buitenlandse politieautoriteiten. De politie kan in beginsel een (politieel) verzoek uit het buitenland inwilligen als het gaat om een verzoek om informatie die beschikbaar is in de nationale politiebestanden.¹³⁰ Als het gaat om onder andere informatie waarvoor dwangmiddelen moeten worden toegepast, wanneer bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn vereist of wanneer de gevraagde informatie nodig is als bewijsmiddel in het buitenland, dan moet doorgeleiding naar het Openbaar Ministerie plaatsvinden.¹³¹

Informatie-uitwisseling tussen politiediensten vindt binnen de Europese Unie voornamelijk plaats op grond van artikel 39 van de Schengen Uitvoeringsovereenkomst.¹³² In beginsel wordt de informatie door de 'met de internationale politiesamenwerking centrale autoriteiten' uitgewisseld. In Nederland vormt de Landelijke Informatie Organisatie (LIO) deze centrale autoriteit.¹³³ Van de landen die in hoofdstuk 1 zijn aangemerkt als bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme zijn België, Bulgarije, Duitsland, Estland, Malta, Spanje, Tsjechië en Zwitserland partij bij dit verdrag. Nederlandse politiediensten kunnen op basis van dit verdrag informatie uitwisselen met politiediensten in deze landen. Deze informatie mag slechts na toestemming van de

129 Art. 4 Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Verdrag van Lanzarote), Lanzarote, 25 oktober 2007, *Trb.* 2008, 58.

130 Aanwijzing inzake de informatie-uitwisseling in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (552i Sv.), *Stcr.* 28 november 2008, nr. 1079.

131 Aanwijzing inzake de informatie-uitwisseling in het kader van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken (552i Sv.), *Stcr.* 28 november 2008, nr. 1079.

132 Art. 39 lid 1 Schengen Uitvoeringsovereenkomst: De overeenkomstsluitende partijen verbinden zich ertoe dat hun politiediensten elkaar, met inachtneming van het nationale recht binnen de grenzen van hun bevoegdheden, wederzijds bijstand verlenen ten behoeve van de voorkoming en opsporing van strafbare feiten, voorzover het doen of behandelen van een verzoek naar nationaal recht niet aan de justitiële autoriteiten is voorbehouden en voor het inwilligen van het verzoek door de aangezochte overeenkomstsluitende partij geen dwangmiddelen behoeven te worden toegepast. Wanneer de aangezochte politieautoriteiten tot de afdoening van een verzoek niet bevoegd zijn, zenden zij dit aan de bevoegde autoriteiten door.

133 De LIO maakt onderdeel uit van de Landelijke Eenheid. Tot 1 januari 2013 was de dienst Internationale Politiesamenwerking (IPOL) van het KLPD deze centrale autoriteit. Met de komst van de Nationale Politie is hiervoor de LIO in de plaats gekomen.

bevoegde justitiële autoriteiten van het land waaraan informatie wordt gevraagd worden gebruikt in een strafzaak.¹³⁴

Stationering van een liaison officer in landen waar kinderseksstoerisme veelvuldig voorkomt

Westerse landen werken samen met bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme om onderdanen op te sporen die zich in de bestemmingslanden schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Een aantal Westerse landen vervolgt verdachte kinderseksstoeristen in eigen land.¹³⁵ De Verenigde Staten zet niet alleen in op samenwerking en vervolging in eigen land, maar ontplooit ook opsporingsactiviteiten in deze landen.¹³⁶ Nederland mag zelf geen opsporingsactiviteiten ontplooiën in het buitenland. Om de samenwerking met buitenlandse opsporingsdiensten te bevorderen stationeert Nederland echter wel zogeheten *liaison officers* van de politie of de KMar in het buitenland. Zij onderhouden de contacten met buitenlandse opsporings- en immigratiediensten, wisselen operationele informatie uit tussen de buitenlandse en Nederlandse opsporingsdiensten ter bestrijding van grensoverschrijdende (zware, georganiseerde) criminaliteit, en adviseren de Nederlandse overheid hierover.¹³⁷

Van de 69 in hoofdstuk 1 genoemde bestemmingslanden van kinderseksstoerisme, worden 43 landen gedekt door een Nederlandse *liaison officer* van de politie of de KMar.¹³⁸ Van deze 43 landen is in 13 landen een post van de politie of de KMar gevestigd, de overige 30 landen ('accreditatiegebieden') worden vanuit deze posten bediend. Daarnaast worden in twee landen (Albanië en Bulgarije) de zaken voor Nederland behartigd door een Belgische *liaison officer*. Het blijkt dat in maar liefst 11 van de 14 landen waar Nederlandse kinderseksstoeristen worden vervolgd of zijn veroordeeld (Figuur 1.2) eveneens een Nederlandse *liaison officer* is gestationeerd of geaccrediteerd.¹³⁹ Dit gegeven lijkt het belang van een *liaison officer* te ondersteunen. 24 van de 69 bestemmingslanden van kinderseksstoerisme worden niet gedekt door een *liaison officer*. Dit betreffen hoofdzakelijk Afrikaanse landen (n=10), gevolgd door Aziatische (n=6) en Europese landen (n=5).

In onderstaande tabel is per bestemmingsland weergegeven of, en zo ja, op welke manier het land gedekt is via een *liaison-officer*. De Nationaal rapporteur acht het van groot belang dat de aanwezigheid van *liaison officers* in bestemmingslanden van kinderseksstoerisme gewaarborgd is en blijft.

Tabel 3.1 Overzicht van buitenlandse posten en *liaison-officers* in bestemmingslanden

Land	Politiepost	KMar-post	Accreditatiegebied	Via Benelux <i>liaison-officer</i>	Geen <i>liaison-officer</i>
Albanië					
Argentinië					
Australië					
Bangladesh					
Belize					
België					
Brazilië					
Bulgarije					
Burundi					
Cambodja					
Colombia					

134 Artikel 39 lid 2, Schengen Uitvoeringsovereenkomst.

135 Zie §3.4.

136 Stöpler, 2007, pp. 14, 27-28.

137 Schriftelijke informatie KLPD, dienst IPOL, 5 augustus 2013.

138 Schriftelijke informatie KLPD, dienst IPOL, team Liaison Officers, 5 augustus 2013.

139 Dit zijn de volgende landen (met het aantal aldaar voor kinderseksstoerisme vervolgd of veroordeelde Nederlanders): Argentinië (1), Australië (1), Brazilië (1), Cambodja (2), Indonesië (1), Myanmar (1), Spanje (2), Suriname (3), Thailand (2), de Verenigde Staten (10) en Zwitserland (1). Alleen in België (5), Duitsland (3) en Nepal (1) zijn geen Nederlandse *liaison officers* actief.

Land	Politiepost	KMar-post	Accreditatiegebied	Via Benelux liaison-officer	Geen liaison-officer
De Comoren					
Costa Rica					
Cuba					
Dominicaanse Republiek					
Duitsland					
Ecuador					
Egypte					
El Salvador					
Estland					
Ethiopië					
Fiji					
Filipijnen					
Gambia					
Ghana					
Guatemala					
Guinee-Bissau					
Honduras					
India					
Indonesië					
Jamaica					
Jemen					
Kameroen					
Kaapverdië					
Kenia					
Laos					
Madagaskar					
Malawi					
Malta					
Marokko					
Mexico					
Moldavië					
Mongolië					
Myanmar					
Namibië					
Nepal					
Nicaragua					
Panama					
Paraguay					
Peru					
Roemenië					
Rusland					
De Salomons- eilanden					
Senegal					
Seychellen					
Singapore					
Spanje					
Sri Lanka					
Suriname					
Taiwan					

Land	Politiepost	KMar-post	Accreditatiegebied	Via Benelux liaison-officer	Geen liaison-officer
Thailand					
Tsjechië					
Tunesië					
Turkije					
Venezuela					
Verenigde Staten					
Vietnam					
Zuid-Afrika					
Zwitserland					
TOTAAL	11	2	30	2	24

Rechtshulp

Nederland kan buitenlandse autoriteiten zogeheten rechtshulp bieden bij een buitenlands opsporingsonderzoek naar een Nederlander. Artikel 552h lid 2 Sv definieert verzoeken om rechtshulp als ‘verzoeken tot het al dan niet gezamenlijk verrichten van handelingen van onderzoek of het verlenen van medewerking daaraan, het toezenden van documenten, dossiers of stukken van overtuiging of het geven van inlichtingen, dan wel het betekenen of uitreiken van stukken of het doen van aanzeggingen of mededelingen aan derden.’

De inwilliging van rechtshulpverzoeken is gebonden aan voorwaarden. Nederland willigt redelijke rechtshulpverzoeken in, ook als dat verzoek niet op een verdrag is gegrond.¹⁴⁰ In artikel 552l lid 1 sub a en sub c Sv staat dat een rechtshulpverzoek niet wordt ingewilligd als er sprake is van discriminatie of als het verzoek betrekking heeft op feiten waarvoor iemand reeds in Nederland wordt vervolgd. Artikel 332l lid 1 sub b Sv bepaalt verder dat een rechtshulpverzoek ook niet wordt ingewilligd wanneer iemand eerder is vervolgd voor hetzelfde feit (*ne bis in idem* beginsel) of eerder in kennis is gesteld van niet verdere vervolging.

Voor inwilliging van rechtshulpverzoeken waarvoor bepaalde dwangmiddelen zijn vereist, is een verdragsrechtelijke basis vereist. Voor bijvoorbeeld het horen van personen die niet vrijwillig willen verschijnen, verhoor door buitenlandse rechterlijke autoriteiten, een beëdigde verklaring en inbeslagname van bewijsmateriaal is een rechtshulpverzoek met een verdragsrechtelijke basis vereist.¹⁴¹ Ook voor het gebruik van bijzondere opsporingsbevoegdheden is een verdragsrechtelijke grond een vereiste.¹⁴² Ten slotte is ook voor een telefoontap een verdragsrechtelijke grond vereist.¹⁴³ Zonder rechtshulpverdrag is het bijvoorbeeld niet mogelijk om een huiszoeking te verrichten. Nederland kan dan niet in de woning of de computer van de verdachte op zoek naar bewijsmiddelen van seksueel misbruik in het buitenland.

Rechtshulpverdragen

Zoals hierboven uiteengezet is voor de inwilliging van bepaalde rechtshulpverzoeken een verdragsrechtelijke basis vereist. Bij de overwegingen in de EU-Richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie worden EU-lidstaten aangemoedigd om de samenwerking met bronlanden te intensiveren door middel van onder andere rechtshulpverdragen:¹⁴⁴

Wanneer kindersekstoerisme buiten de Unie plaatsvindt, worden de lidstaten aangemoedigd ernaar te streven de samenwerking met derde landen en internationale organisaties te intensiveren door middel van de beschikbare nationale en internationale instrumenten, met inbegrip van bilaterale of

140 Art. 552k lid 2 Sv.

141 Art. 552n lid 1 Sv.

142 Art. 552oa Sv.

143 Art. 552ob lid 1 Sv.

144 Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, Straatsburg, 13 december 2011.

multilaterale verdragen inzake uitlevering, wederzijdse bijstand of overdracht van procedures, ten-einde seksstoerisme te bestrijden.

Nederland heeft slechts met een beperkt aantal bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme een rechtshulpverdrag gesloten. Zij heeft bijvoorbeeld geen rechtshulpverdrag met bestemmingslanden als Thailand, Cambodja en Brazilië.

Nederland is wel partij bij de overeenkomst betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de EU.¹⁴⁵ Op basis van deze overeenkomst kan Nederland rechtshulp bieden aan Europese bestemmingslanden als Estland, Bulgarije en Tsjechië. Tussenkomen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is hierbij geen vereiste. Op basis van het Europees verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken kan Nederland rechtshulp bieden aan Rusland en Turkije.¹⁴⁶ Van de overige in paragraaf 1.1 genoemde bestemmingslanden heeft Nederland alleen een bilateraal rechtshulpverdrag gesloten met Marokko,¹⁴⁷ Suriname¹⁴⁸, Australië¹⁴⁹ en de Verenigde Staten¹⁵⁰. Van alle 69 bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme die in Tabel 3.1 worden genoemd heeft Nederland met 17 landen een rechtshulpverdrag.¹⁵¹

De Angelsaksische landen hebben rechtshulpverdragen gesloten met een groot aantal landen waar kinderseksstoerisme voorkomt. Het Verenigd Koninkrijk heeft bijvoorbeeld naast de Europese multilaterale verdragen waar Nederland ook partij bij is bilaterale overeenkomsten gesloten met Maleisië, Mexico (beperkt), Brazilië, Filipijnen, Thailand, India, Vietnam en Marokko. Het Verenigd Koninkrijk verleent bovendien 'de meeste vormen van rechtshulp zonder bilateraal of internationale overeenkomst'.¹⁵² Australië heeft een rechtshulpverdrag met India, Indonesië, Maleisië, Mexico, de Filipijnen en Thailand. De Verenigde Staten hebben onder andere een rechtshulpverdrag met Brazilië, Belize, India, Marokko, Nigeria, de Filipijnen en Thailand. Canada heeft een rechtshulpverdrag gesloten met onder andere India, Mexico, Rusland, Zuid-Afrika en Thailand. In deze rapportage kan geen uitputtend overzicht worden gegeven van rechtshulpverdragen tussen bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme en landen waar kinderseksstoeristen vandaan komen. Het is wel belangrijk om op te merken dat ook Niet-Angelsaksische landen als Noorwegen en Frankrijk een rechtshulpverdrag hebben gesloten met Thailand.

Rechtshulp in het geval van georganiseerde misdaad

De mogelijkheden tot het verlenen van rechtshulp aan landen buiten de EU zijn voor Nederland dus beperkt vanwege het ontbreken van rechtshulpverdragen. Wanneer sprake is van grensoverschrijdende georganiseerde misdaad heeft Nederland echter meer mogelijkheden met betrekking tot rechtshulp op basis van het

145 Overeenkomst, door de Raad vastgesteld overeenkomstig artikel 34 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie, Brussel, 29 mei 2000.

146 Europees Verdrag aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken, Straatsburg, 20 april 1959.

147 Verdrag betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk Marokko, *Trb.* 2010, 285.

148 Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname betreffende de uitlevering en rechtshulp in Strafzaken, *Trb.* 1979, 143.

149 Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Australië inzake wederzijdse rechtshulp in strafzaken, *Trb.* 1989, 13.

150 Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika aangaande wederzijdse rechtshulp in strafzaken, *Trb.* 1981, 188.

151 Dit betreffen op basis van het Europees Verdrag aangaande wederzijdse hulp in strafzaken de volgende landen: Albanië, België, Bulgarije, Duitsland, Estland, Malta, Moldavië, Roemenië, Rusland, Spanje, Tsjechië, Turkije en Zwitserland. Bilaterale verdragen zijn er met Australië, Marokko, Suriname en de Verenigde Staten.

152 Home Office United Kingdom, Requests for Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, Guidelines for authorities outside of the United Kingdom, 14 september 2012, p. 6, zie www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/117621/mla-guidelines.pdf.

Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad (2000).¹⁵³ Dit verdrag is getekend door de meeste bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme. Van de bestemmingslanden die ECPAT en het TIP-rapport noemen hebben alleen Fiji, de Salomonseilanden, Thailand en Tsjechië het verdrag tot op heden niet geratificeerd.¹⁵⁴ Artikel 18 van dit verdrag verplicht partijen om ‘elkaar de ruimst mogelijke wederzijdse rechtshulp bij opsporing, vervolging en gerechtelijke procedures’ te verlenen. Wanneer kinderseksstoerisme de vorm aanneemt van georganiseerde misdaad en de hierboven genoemde landen het verdrag ratificeren heeft Nederland derhalve meer mogelijkheden om rechtshulp te bieden.

Inwilliging van een rechtshulpverzoek en vervolging in Nederland

Het is bij een verzoek om rechtshulp belangrijk om goed in de gaten te houden op welk moment de buitenlandse autoriteiten tot vervolging overgaan. Als buitenlandse autoriteiten overgaan tot vervolging dan is vervolging in Nederland in beginsel immers niet meer mogelijk.¹⁵⁵ Dit geldt in alle gevallen waarin een rechter inhoudelijk over een feit beslist, ook wanneer de verdachte onherroepelijk wordt vrijgesproken. Bij de afweging om een rechtshulpverzoek moet daarom ook rekening worden gehouden met het feit dat vrijspraak ook het gevolg kan zijn van bijvoorbeeld druk op de slachtoffers om een getuigenis in te trekken. Alleen wanneer veroordeelde Nederlanders de executie van hun straf weten te ontlopen zou Nederland de in het buitenland veroordeelde Nederlanders kunnen vervolgen.

3.2 Vervolging van kinderseksstoeristen in bestemmingslanden

Vervolging van personen die zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van het land waar de delicten zijn gepleegd. Dit geldt ook wanneer de verdachten buitenlanders zijn. Nederland heeft echter ook een verantwoordelijkheid voor Nederlanders die zich in het buitenland schuldig maken aan deze delicten. Vanuit dat oogpunt kan van Nederland worden verwacht dat zij hulp biedt bij de vervolging van Nederlandse verdachten van kinderseksstoerisme. Wanneer een verdachte van seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland wordt opgespoord, maar daar niet is vervolgd dan heeft Nederland wel de mogelijkheid om de verdachte in Nederland te vervolgen op basis van extraterritoriale wetgeving. Ook als een verdachte het land waar het zedendelict is gepleegd ontvlucht, kan Nederland de verdachte in Nederland vervolgen.

Wanneer buitenlandse autoriteiten een Nederlandse verdachte vervolgen voor seksueel geweld tegen kinderen dan kan Nederland rechtshulp bieden zoals beschreven in de voorgaande paragraaf. Daarbij dient zoals gezegd wel rekening gehouden te worden met het feit dat als het onderzoek in het buitenland overgaat van de onderzoeks- naar de vervolgingsfase, Nederland niet meer kan vervolgen. Naast het bieden van rechtshulp kan Nederland een bijdrage leveren aan de vervolging van kinderseksstoeristen in het buitenland door te waarborgen dat de Nederlandse verdachte het bestemmingsland tijdens het proces niet verlaat. Als de Nederlandse verdachte zich in Nederland bevindt dan kan Nederland de verdachte onder bepaalde voorwaarden uitleveren (zie verderop in deze paragraaf onder Uitlevering).

Weigering van een paspoort aan in het buitenland vervolgte Nederlander

Nederland kan sinds 2010 een paspoort weigeren aan Nederlanders die zich in het buitenland bevinden en daar worden vervolgd.¹⁵⁶

De aanleiding van de toevoeging van deze weigeringsgrond aan de weigeringsgronden in de Paspoortwet was de verstrekking van reisdocumenten aan twee Nederlanders die in Brazilië vervolgd werden wegens de productie en verspreiding van kinderpornografie in 2004. Terwijl de lokale autoriteiten het paspoort van de verdachten hadden ingehouden, verstrekke het consulaat de Nederlanders noodpaspoorten. De Nederlanders zijn Brazilië ontvlucht en hebben zich aan hun vervolging onttrok-

153 Verdrag van de Verenigde Naties tegen grensoverschrijdende georganiseerde misdaad, New York, 15 november 2000.

154 Verenigde Naties, http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&lang=en (geraadpleegd 2 augustus 2013).

155 Art. 68 Sr.

156 Art. 23a Ppw.

ken. Uit een onderzoek onder leiding van de voormalige korpschef van het KLPD, bleek dat de Paspoortwet op dat moment geen expliciete grond bevatte om in een dergelijke situatie een paspoort te weigeren.¹⁵⁷ In een brief aan de Kamer vatte de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken de uitkomst van het onderzoek als volgt samen: ‘De conclusie moet worden getrokken dat het departement deze consulaire zaak destijds te versnipperd, op te laag niveau en met onvoldoende oog voor de ernst van de situatie heeft behandeld. Wel is de verstrekking van de noodpaspoorten aan T. en K. conform de Nederlandse Paspoortwet geschied.’¹⁵⁸

Sinds drie jaar bestaat derhalve de wettelijke mogelijkheid om personen die in het buitenland worden vervolgd of zijn veroordeeld een paspoort te weigeren. Artikel 23a van de Paspoortwet bepaalt dat een paspoort op verzoek van de Minister kan worden geweigerd of vervallen kan worden verklaard als op basis van informatie van een bevoegde autoriteit van een bevriend land ‘het gegronde vermoeden bestaat dat de betrokken persoon zich in dat land zal onttrekken aan een tegen hem ingestelde strafvervolgning of tenuitvoerlegging van een hem opgelegde straf of maatregel in verband met gedragingen die naar het recht van een van de landen binnen het Koninkrijk een misdrijf opleveren waarvoor een vrijheidsstraf van een jaar of van langere duur kan worden opgelegd’. Seksueel geweld tegen kinderen vormt in Nederland een misdrijf op basis van de artikelen 240b, 242 tot en met 250 en 273f van het Wetboek van Strafrecht. Voor ieder van deze delicten geldt in Nederland een maximumstraf van minimaal één jaar. Dit betekent dat de betrokken minister een paspoort kan weigeren of vervallen kan verklaren op het moment dat hij via de officiële kanalen verneemt dat een van een zedendelict verdachte Nederlander het land waar het delict is gepleegd wil ontvluchten.¹⁵⁹

Naar aanleiding van eerder genoemde Braziliaanse zaak hebben de Nederlandse posten bovendien de instructie gekregen om meer aandacht te besteden aan het risico van onttrekking aan de lokale rechtsmacht. De posten dienen dergelijke gevallen voor te leggen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De afweging om al dan niet een reisdocument af te geven wordt gemaakt op basis van een door de post in te vullen vragenlijst. Deze bevat vragen over de feiten, geplande vervolgstappen, veroordeling, straf, beroepsmogelijkheden, etc.¹⁶⁰

Uitlevering

Wanneer Nederlandse verdachten in het buitenland worden vervolgd maar zich in Nederland bevinden kan dat buitenland een uitleveringsverzoek doen. Nederland levert Nederlanders echter alleen onder strikte voorwaarden uit. Artikel 2 lid 3 van de Grondwet bepaalt dat uitlevering alleen kan plaatsvinden op grond van een verdrag. Nederland heeft een zeer beperkt aantal uitleveringsverdragen gesloten met bestemmingslanden voor kinderseksuïerisme. Op basis van een Europees arrestatiebevel kan ze Nederlanders uitleveren aan Europese kinderseksuïerisbestemmingen als Tsjechië, Bulgarije en Estland. Ze heeft echter geen uitleveringsverdragen gesloten met bestemmingslanden voor kinderseksuïerisme als Thailand, Cambodja en Brazilië.

Evenals bij de rechtshulpverdragen hebben Angelsaksische landen een veel groter aantal uitleveringsverdragen getekend. Het Verenigd Koninkrijk heeft op basis van verdragen bijvoorbeeld een uitleveringsrelatie met meer dan 100 staten, waaronder vele van de bestemmingslanden voor kinderseksuïerisme.

3.3 Opsporing van kinderseksuïeristen in Nederland

Nederlandse opsporingsdiensten zetten in Nederland ook opsporingsmiddelen in om kinderseksuïeristen op het spoor te komen. De douane en de KMar voeren bijvoorbeeld elk vanuit hun eigen verantwoordelijk-

157 *Kamerstukken II 2007/08, 31 200 V, nr. 137.*

158 *Kamerstukken II 2007/08, 31 200 V, nr. 137.*

159 Indien de verdachte wiens paspoort in beslag is genomen op borgtocht vrijkomt en het betreffende land weet te ontvluchten, kan hij een noodpaspoort aanvragen bij een Nederlandse ambassade in een ander land. Aan verdachte kan in dat geval geen noodpaspoort worden geweigerd. Deze methode wordt door sommige drugsverdachten gebruikt om zo aan vervolging te ontsnappen en terug te kunnen keren naar Nederland. Bron: mondelinge informatie Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2 augustus 2013.

160 *Kamerstukken II 2007/08, 31 200 V, nr. 137.*

heid controles uit op Schiphol. Op basis van profilering van kinderekstoeristen wordt gezocht naar kinderpornografie (zowel analoog als digitaal) in de bagage van personen die vanuit een bestemmingsland naar Nederland vliegen. Daarnaast is er een Meldpunt kinderekstoerisme.¹⁶¹ De meldingen bij dit meldpunt worden doorgeleid naar de politie die alle meldingen bekijkt. Als er voldoende aanknopingspunten zijn kan de Nederlandse politie een opsporingsonderzoek instellen. Ook informatie over buitenlandse vervolging van een Nederlandse verdachte kan leiden tot opsporingsactiviteiten in Nederland naar gerelateerde delicten.

Ook onderzoek naar seksueel geweld tegen kinderen in Nederland kan aanwijzingen opleveren over kinderekstoerisme. Het gaat dan bijvoorbeeld om aanwijzingen dat de verdachte veelvuldig in bestemmingslanden voor kinderekstoerisme is geweest, zoals stempels en visa in het paspoort van de verdachte en foto's met buitenlandse kinderen. Bij het opsporen van kinderpornografie kunnen afbeeldingen waarbij schijnbaar buitenlandse kinderen zijn betrokken een aanwijzing zijn voor kinderekstoerisme. Om signalen van kinderekstoerisme bij kinderpornografiezaken niet over het hoofd te zien is momenteel een checklist in ontwikkeling waarin aandacht wordt besteed aan signalen van kinderekstoerisme tijdens verschillende momenten in het opsporingsonderzoek.¹⁶² Een standaard werkwijze voor de afhandeling van deze signalen wordt nog ontwikkeld.¹⁶³

De opsporing van kinderekstoerisme is expliciet opgenomen in het Nationaal Programma ter bestrijding van Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (NPKK) 2012-2014. Daarin wordt onder andere gesproken over het implementeren, borgen en monitoren van een werkproces kinderekstoerisme als integraal onderdeel van het standaard werkproces, en over het implementeren, borgen en monitoren van een barrièremodel kinderekstoerisme voor 31 december 2014.¹⁶⁴ Onlangs is de fenomeenbeschrijving kinderekstoerisme van de Nationale Politie gepubliceerd.¹⁶⁵ Daarnaast is een handboek kinderekstoerisme in ontwikkeling en komt er een aparte module kinderekstoerisme in de zedenopleiding van de politieacademie.¹⁶⁶

Buitenlandse rechtshulp bij de opsporing van kinderekstoeristen in Nederland

Evenals een buitenland een rechtshulpverzoek kan doen aan Nederland kan Nederland een rechtshulpverzoek doen aan het buitenland. Zoals beschreven is inwilliging van rechtshulpverdragen uit het buitenland aan voorwaarden gebonden. Nederland kan echter altijd een rechtshulpverzoek doen aan het buitenland. Ze kan daarbij echter niet altijd reciprociteit bieden. Dit kan natuurlijk van invloed zijn op de bereidwilligheid van het buitenland om het Nederlandse rechtshulpverzoek in te willigen.

3.4 Vervolging van kinderekstoeristen in Nederland

Wanneer een Nederlander in het buitenland is opgespoord, maar daar niet is vervolgd, wanneer een Nederlander het buitenland waar hij is veroordeeld ontvlucht of wanneer een Nederlander in Nederland wordt opgespoord, kan hij ook in Nederland vervolgd worden. Kindersekstoerisme, ofwel seksueel geweld tegen kinderen gepleegd in het buitenland, is ook in Nederland strafbaar.¹⁶⁷ Vervolging in Nederland is daardoor mogelijk. Het aantal Nederlanders dat in Nederland is vervolgd voor kinderekstoerisme is echter zeer beperkt. De Nederlanders die in Nederland zijn vervolgd voor kinderekstoerisme lijken op basis van een inventarisatie met behulp van de uitspraken die op www.rechtspraak.nl zijn gepubliceerd, vaak ook voor in Neder-

161 Zie www.meldkinderekstoerisme.nl.

162 Mondelinge informatie NPKK, 5 augustus 2013.

163 Mondelinge informatie NPKK, 5 augustus 2013.

164 Programmaplan NPKK 2012-2014, p. 8.

165 Moerenhout, 2013.

166 Mondelinge informatie NPKK, 10 juni 2013.

167 Art. 5 Sr.

land gepleegde delicten te worden vervolgd.¹⁶⁸ Daarnaast is er een aantal zaken geweest waarin Nederlanders werden veroordeeld voor seksueel misbruik van kinderen die de Nederlandse daders vanuit Nederland hadden meegenomen naar het buitenland.

Een aantal landen zet actief in op vervolging in eigen land van kinderseksstoeristen. Uit gegevens op de website van APLE blijkt dat van de 32 Amerikanen die gearresteerd zijn voor kinderseksstoerisme in Cambodja en die APLE onderzocht zeven veroordeeld zijn in de Verenigde Staten. Ook één van de tien Duitsers die in Cambodja gearresteerd is voor kinderseksstoerisme is veroordeeld in Duitsland.¹⁶⁹ Nederland hanteert deze strategie niet. Wanneer bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme kinderseksstoeristen op effectieve wijze vervolgen is daartoe ook geen aanleiding. De *liaison officer* in de betreffende regio heeft in dat geval een belangrijke signaalfunctie en fungeert als informatieschakel voor het bestemmingsland met Nederland. In bepaalde situaties is vervolging van verdachten van kinderseksstoerisme in Nederland echter wel wenselijk. Wanneer de verdachte zich inmiddels weer in Nederland bevindt is vervolging in Nederland in veel gevallen de enige mogelijkheid, omdat Nederland met de meeste bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme geen uitleveringsverdrag heeft.

Strafbaarheid van kinderseksstoerisme

Zoals al eerder aangegeven is seksueel geweld tegen kinderen gepleegd door Nederlanders in het buitenland ook strafbaar in Nederland. Seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland is strafbaar op basis van zogeheten extraterritoriale wetgeving. Artikel 5 lid 1(3) Sr bepaalt dat de Nederlandse strafwet toepasselijk is op Nederlanders die zich buiten Nederland schuldig maken aan zedenmisdrijven met betrekking tot minderjarigen.¹⁷⁰ Artikel 5 Sr is onder andere van toepassing op seksueel misbruik van kinderen, kinderpornografie en kinderprostitutie.¹⁷¹ Voor een overtreding van artikel 246 Sr, aanranding, is lichamelijk contact geen vereiste. Gedwongen webcamseks valt daarmee ook onder de delictsomschrijving van dit artikel. Artikel 5a lid 1 bepaalt hetzelfde voor ingezetenen. Dit betekent dat Nederlanders of Nederlandse ingezetenen die zich in het buitenland schuldig maken aan deze delicten in Nederland kunnen worden vervolgd. Daarbij gelden geen aanvullende vereisten als dubbele strafbaarheid, een aanklacht door het land waar het delict is gepleegd of aangifte van het slachtoffer. Het plegen van de delicten is genoeg om in Nederland vervolgd te worden.

168 Aangezien de rechter niet in alle gevallen verwijst naar artikel 5 Wetboek van Strafrecht (extraterritoriale wetgeving) is er gezocht naar het woord 'seksueel' in combinatie met de landen waar kinderseksstoerisme volgens ECPAT voorkomt op www.rechtspraak.nl. Er is gezocht naar zedenmisdrijven in de volgende landen: Mexico, Guatemala, Belize, Cuba, Brazilië, Dominicaanse Republiek, Honduras, Zuid Afrika, Namibië, Malawi, Kenia, Gambia, Ethiopië, Kameroen, Ghana, Senegal, Egypte, Marokko, Turkije, Rusland, Tsjechië, Bulgarije, Estland, Mongolië, India, Thailand, Sri Lanka, Nepal, Myanmar, Cambodja, de Filipijnen, Laos en Indonesië.

169 APLE, www.aplecambodia.org/publication/statistics. De gegevens zijn voor het laatst bijgewerkt op 7 maart 2013 (geraadpleegd op 5 augustus 2013).

170 Art. 5 lid 1(3) Sr: 'De Nederlandse strafwet is toepasselijk op de Nederlander die zich buiten Nederland schuldig maakt: 3°. aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 240b, 242 tot en met 250 en 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt [...]'.
 171 In artikel 5 lid 1(3) Sr wordt verwezen naar betrokkenheid, verspreiding, vervaardiging en bezit van kinderporno (art. 240b Sr), verkrachting (art. 242 Sr), het seksueel binnendringen van het lichaam van een bewusteloze, onmachtige of gestoorde (art. 243 Sr), het seksueel binnendringen van het lichaam van respectievelijk kinderen jonger dan 12 jaar en ontuchtige handelingen met kinderen tussen de 12 en 16 jaar (artt. 244 en 245 Sr), aanranding (art. 246 Sr), ontucht met wilsonbekwame of kind onder de 16 jaar (art. 247 Sr), verleiding van minderjarigen (art. 248a Sr), seksuele handelingen tegen betaling met een 16 tot 18 jarige (art. 248b Sr), bezoeken van een seksuele voorstelling waarbij een minderjarige betrokken is (art. 248c Sr), een kind jonger dan 16 jaar getuige laten zijn van seksuele handelingen (art. 248d Sr), grooming (art. 248e Sr), ontucht met misbruik van gezag of vertrouwen (art. 249 Sr), het bevorderen van het plegen van ontucht door eigen kinderen of kinderen die aan iemands zorg zijn toevertrouwd (art. 250 Sr) en mensenhandel (art. 273f Sr).

Er zijn wijzigingen met betrekking van het Wetboek van Strafrecht in verband met extraterritoriale wetgeving in voorbereiding.^{172,173} Deze hebben echter geen invloed op de strafbaarheid van kinderekstoerisme in Nederland.

---

172 *Kamerstukken II 2012-2013, 33 309, A. Gewijzigd voorstel van wet. Implementatie van de Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en de Raad inzake voorkoming en bestrijding van mensenhandel, de bescherming van slachtoffers ervan, en ter vervanging van kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad (PbEU L 101).*

173 *Kamerstukken II 2012-2013, 22 572, nr. 2. Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de herziening van de regels over werking van de strafwet buiten Nederland (herziening regels betreffende extraterritoriale rechtsmacht in strafzaken).*

4 Conclusies en aanbevelingen

Het belang van het opwerpen van barrières om te voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen wordt samengevat in de volgende kernboodschap:

Kinderen hebben recht op bescherming tegen seksueel geweld. De overheid dient zich in te spannen om te voorkomen dat Nederlanders zich in het buitenland schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen. Vrijheidsbepalende maatregelen, internationale samenwerking en informatiedeling vormen belangrijke middelen bij voorkoming, opsporing en vervolging van kinderseksstoerisme.

Aan veroordeelde pedoseksuelen met een hoog recidiverisico kunnen vrijheidsbeperkingen zoals een meldplicht, een locatiegebod en een locatieverbod worden opgelegd. Deze maatregelen kunnen in beginsel ook worden toegepast om veroordeelde pedoseksuelen te beletten naar het buitenland te reizen. In het wetsvoorstel over langdurig toezicht zoals dat in 2012 ter consultatie is voorgelegd, wordt aan deze mogelijkheden een reisverbod toegevoegd. De Nationaal rapporteur ondersteunt dit wetsvoorstel ten aanzien van het reisverbod. Wanneer de Nederlandse rechter vrijheidsbeperkingen oplegt vanwege een hoog recidiverisico kan Nederland niet toestaan dat deze veroordeelde pedoseksuelen naar het buitenland gaan met het risico dat ze zich daar schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen.

Effectief toezicht op naleving van vrijheidsbeperkingen die de veroordeelde pedoseksueel moeten beletten naar het buitenland te reizen is thans niet eenvoudig.

Aanbeveling 1 **EFFECTIEF TOEZICHT OP NALEVING VRIJHEIDSBEPERKINGEN**

De minister van Veiligheid en Justitie wordt aanbevolen te onderzoeken op welke wijze effectief kan worden toegezien op naleving van opgelegde vrijheidsbeperkingen die veroordeelde pedoseksuelen beletten om naar het buitenland te reizen.

Op basis van de Paspoortwet is het mogelijk om veroordeelde pedoseksuelen te beletten naar het buitenland te reizen teneinde zich daar schuldig te maken aan zedendelicten met kinderen. Deze mogelijkheid om het uitreizen te beletten wordt reeds benut voor drugsdelinquenten.

Aanbeveling 2 **WEIGERING OF VERVALLENVERKLARING VAN HET PASPOORT**

De minister van Veiligheid en Justitie wordt geadviseerd in voorkomende gevallen een verzoek te doen tot weigering of vervallenverklaring van het paspoort van veroordeelde pedoseksuelen met een hoog recidiverisico.

Buitenlandse organisaties die een Nederlander, dan wel een Nederlandse ingezetene in dienst nemen als vrijwilliger of werknemer zouden zich moeten kunnen informeren over mogelijke bezwaren in een situatie waar gewerkt wordt met of contact is met kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor weeshuizen en scholen. Buitenlandse organisaties kunnen een Nederlander vragen om een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te overleggen. Het aanvraagformulier hiervoor en de VOG zelf zijn echter alleen in de Nederlandse taal beschikbaar waardoor medewerkers van buitenlandse organisaties het aanvraagformulier niet kunnen invullen en de VOG niet kunnen lezen.

Aanbeveling 3 **INTERNATIONAAL BESCHIKBARE VOG**

De staatssecretaris van Veiligheid en Justitie wordt aanbevolen het aanvraagformulier en de VOG ook in het Engels beschikbaar te stellen om buitenlandse organisaties bij sollicitaties op functies waarin met kinderen wordt gewerkt in staat te stellen toekomstige medewerkers te laten screenen.

Met driekwart van de in paragraaf 1.1 beschreven bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme heeft Nederland geen rechtshulpverdrag gesloten. Angelsaksische landen daarentegen hebben met een groot aantal landen waar kinderseksstoerisme voorkomt bilaterale rechtshulpverdragen gesloten. Het ontbreken van een rechtshulpverdrag belemmert Nederlandse autoriteiten bij het bieden van hulp aan buitenlandse autoriteiten bij de opsporing en vervolging van Nederlandse kinderseksstoeristen. Zonder rechtshulpverdrag is het bijvoorbeeld niet mogelijk om een huiszoeking te doen en (digitaal) bewijsmateriaal te verzamelen. In de

EU-Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie worden lidstaten opgeroepen om rechtshulpverdragen te sluiten om de samenwerking in de aanpak van kinderseksstoerisme te bevorderen.

Aanbeveling 4 **BILATERALE RECHTSHULPVERDRAGEN MET BESTEMMINGSLANDEN**

De minister van Veiligheid en Justitie wordt aanbevolen bilaterale rechtshulpverdragen te sluiten met de bestemmingslanden waar Nederlanders zich schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen.

Nederland mag zelf geen opsporingsactiviteiten ontplooiën in het buitenland. Om de samenwerking met buitenlandse politiediensten en justitiële instanties te bevorderen zijn Nederlandse *liaison officers* gestationeerd in het buitenland. Zij onderhouden contacten met buitenlandse opsporingsdiensten en wisselen operationele informatie uit ter bestrijding en beheersing van grensoverschrijdende criminaliteit. De aanwezigheid van *liaison officers* in bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme kan bijdragen aan de effectievere opsporing en vervolging van Nederlandse plegers van seksueel geweld tegen kinderen in het buitenland.

Aanbeveling 5 **INZET VAN LIAISON OFFICERS IN BESTEMMINGSLANDEN**

Om alle mogelijke hulp te bieden bij de opsporing van Nederlandse kinderseksstoeristen in het buitenland wordt de minister van Veiligheid en Justitie aanbevolen zorg te dragen voor de beschikbaarheid van een *liaison officer* in bestemmingslanden voor kinderseksstoerisme.

In het eerste hoofdstuk is geconcludeerd dat er weinig bekend is over het fenomeen kinderseksstoerisme. Voor een effectieve aanpak van kinderseksstoerisme is een beter beeld van het probleem een vereiste. Een duidelijk beeld van de bestemmingslanden waar Nederlandse kinderseksstoeristen zich schuldig maken aan seksueel geweld tegen kinderen is nodig voor een doelgerichte aanpak en om de internationale samenwerking te verbeteren.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken produceert maandelijks een standaardoverzicht van het totaal aantal Nederlanders dat in het buitenland vastzit of op borgtocht is vrijgelaten. Ook stelt het ministerie een maandelijks overzicht op van het aantal Nederlandse drugsdelinquenten, 60+'ers, en minderjarigen dat in het buitenland vastzit of op borgtocht is vrijgelaten. Een dergelijk getalsmatig overzicht – per land – van Nederlanders die in het buitenland vastzitten voor kinderseksstoerisme of op verdenking hiervan op borgtocht vrijgelaten zijn, wordt momenteel niet standaard samengesteld.

Aanbeveling 6 **OVERZICHT NEDERLANDSE KINDERSEKSTOERISTEN IN BESTEMMINGSLANDEN**

De minister van Buitenlandse Zaken wordt geadviseerd maandelijks een overzicht te doen produceren van Nederlanders die in het buitenland vastzitten of op borgtocht zijn vrijgelaten ter zake seksueel geweld tegen kinderen. Dit overzicht moet toegankelijk zijn voor de Nederlandse politie.

Literatuurlijst

- Blanchard, R., Lykins, A. D., Wherrett, D., Kuban, M. E., Cantor, J. M., Blak, T., et al. (2009). Pedophilia, Hebephilia, and the DSM-V. *Archives of Sexual Behavior*, 38, pp. 335-350.
- ECPAT (2009). *Offenders Beware: Child sex tourism case studies. An analysis of Child sex tourism cases in preparation of the International expert meeting on combating child sex tourism Berlin*. Beschikbaar via: <http://www.ecpat.nl/images/13/1401.pdf>.
- Moerenhout, L. (2013). *Kinderseksstoerisme*. Zoetermeer: Dienst Landelijke Informatieorganisatie, Landelijke Eenheid Nationale Politie.
- Muir, D. (2005). *Violence against Children in Cyberspace, A contribution to the United Nations Study on Violence against Children*. Bangkok: ECPAT International. Beschikbaar via: http://www.ecpat.net/ei/Publications/ICT/Cyberspace_ENG.pdf.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2011). *Kinderpornografie – Eerste rapportage van de nationaal rapporteur*. Den Haag: BNRM. Beschikbaar via: <http://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/eerste-rapportage-kinderpornografie/>
- Reijnders, P. (2012). *Programmaplan NPKK 2012-2014*.
- Seto, M.C. (2008). *Pedophilia and Sexual Offending Against Children, Theory, Assessment, and Intervention*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Stöpler, L., (2007). *Wat we niet zien, dat is er niet. Vervolg van kinderseksstoeristen in Nederland en Cambodja*, Den Haag: Stichting Terre des Hommes Nederland. Beschikbaar via: www.terredeshommes.nl/upload/dossier/download/200709_WatWeNietZienDatIsErNiet_Kinderseksstoerisme.pdf.
- The Johns Hopkins University & The Paul H. Nitze School (2012). *The Protection Project Review of the Trafficking in Persons Report*. Beschikbaar via: www.protectionproject.org/wp-content/uploads/2012/07/TIP-Review-2012-Final.pdf.
- UNODC (2013). *Transnational Organized Crime in East Asia and the Pacific, a Threat Assessment*. Beschikbaar via: www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2013/TOCTA_EAP_web.pdf.
- Vogelvang, B.O., Braak van den, J., Meuwese, S. en Wolthuis, A. (2002). *Kinderseksstoerisme (vanuit Nederland). Onderzoek naar bestaande en (mogelijk) nieuwe reisbestemmingen*. Den Haag: WODC.

Bijlage 1 Internationale verdragen met betrekking tot kinderseksstoerisme

Het Facultatief Protocol bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind (2000)

Het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Verdrag inzake de rechten van het kind verplicht lidstaten om seksueel geweld tegen kinderen strafbaar te stellen. Het verdrag is op 25 mei 2000 in New York tot stand gekomen. Nederland heeft dit protocol op 7 september 2000 ondertekend en op 23 augustus 2005 geratificeerd. Het protocol is door 163 landen geratificeerd.

Strafbare delicten

De verplichting om seksueel geweld tegen kinderen strafbaar te stellen volgt uit artikel 3 van het Optioneel Protocol bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind betreffende kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie. Artikel 3 lid 1(i)(a) verplicht de lidstaten om 'het aanbieden, afleveren of accepteren, bij welke middelen dan ook, van een kind met het doel van seksuele uitbuiting' strafbaar te stellen, terwijl artikel 3 lid 1(ii)(b) en artikel 3 lid 1(ii)(c) hetzelfde vereisen voor respectievelijk 'het aanbieden, verkrijgen, betalen voor of aanbieden van kinderen voor kinderprostitutie' en het 'produceren, distribueren, verspreiden, importeren, exporteren aanbieden, verkopen of bezitten [...] van kinderpornografie'.

Extraterritoriale wetgeving

Het artikel stelt expliciet dat deze bepaling zowel op binnenlandse als op transnationale gedragingen van toepassing is. Het Optioneel protocol verplicht haar lidstaten daarmee om kinderseksstoerisme strafbaar te stellen.

Het verdrag van Lanzarote (2007)

Het verdrag van Lanzarote (2007) bouwt voort op het Facultatief Protocol bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Het verplicht haar lidstaten om seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen strafbaar te stellen. Nederland heeft dit protocol op 25 oktober 2007 ondertekend en op 1 maart 2010 geratificeerd.

Strafbare delicten

Het verdrag vereist strafbaarstelling van de onderstaande zedendelicten.

- *Artikel 18* vereist dat seksueel misbruik van minderjarigen strafbaar wordt gesteld.
  - Het artikel vereist strafbaarstelling van seksuele handelingen met minderjarigen met gebruik van dwang, geweld of bedreigingen, misbruik van vertrouwen, gezag of invloed en misbruik van de bijzonder kwetsbare situatie van het kind.
  - Daarnaast vereist het verdrag strafbaarstelling van alle seksuele handelingen met kinderen die de leeftijd seksuele meerderjarigheid nog niet hebben bereikt. Deze leeftijd wordt bepaald door de lidstaten.
- *Artikel 19* van het verdrag vereist strafbaarstelling van kinderprostitutie.
- *Artikel 20* vereist dat lidstaten kinderpornografie strafbaar stellen. Artikel 20 lid 3 biedt lidstaten de mogelijkheid om virtuele kinderpornografie niet strafbaar te stellen. Tevens mogen lidstaten er vanaf zien om het welbewust toegang verschaffen tot kinderpornografie via ICT-technologie niet strafbaar te stellen.
- *Artikel 21* vereist dat lidstaten de werving van minderjarigen voor deelname aan pornografische voorstellingen, het dwingen van minderjarigen tot deelname aan dergelijke voorstellingen alsmede het welbewust bijwonen van dergelijke voorstellingen strafbaar stellen.
- *Artikel 22* vereist dat lidstaten het corrumpen – het opzettelijk getuige laten zijn van seksuele handelingen voor seksuele doeleinden – van minderjarigen strafbaar stellen.
- *Artikel 23* vereist dat lidstaten het benaderen van seksueel minderjarige kinderen voor een ontmoeting met seksueel misbruik of kinderpornografie als doel strafbaar stellen.

Extraterritoriale wetgeving

Artikel 25 lid 1 bepaalt dat lidstaten hun rechtsmacht dienen te vestigen met betrekking tot deze strafbare feiten wanneer deze gepleegd worden door een van haar onderdanen of door een ingezetenen. Deze extrater-

ritoriale werking van deze strafbare feiten met betrekking tot ingezetenen is echter facultatief.¹⁷⁴ Artikel 25 lid 4 stelt daarbij wel expliciet dat lidstaten geen dubbele strafbaarstelling mogen eisen. Het mag dus geen verschil maken of de strafbare feiten ook strafbaar zijn in het buitenland waar ze zijn gepleegd.

Richtlijn 2011/93/EU van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie

Richtlijn 2011/93/EU verplicht lidstaten om een groot aantal delicten met betrekking tot seksueel geweld tegen kinderen strafbaar te stellen.

Strafbare delicten

Seksueel misbruik

- *Artikel 3 lid 2 en 3* vereisen strafbaarstelling van het bewerkstelligen dat een seksueel minderjarig kind getuige is van seksuele handelingen, inclusief seksueel misbruik, oftewel corruptie.
- *Artikel 3 lid 4 en 5* verplichten lidstaten om het aangaan van seksuele handelingen met seksueel minderjarige kinderen en seksuele handelingen waarbij misbruik wordt gemaakt van vertrouwen, gezag of invloed, de kwetsbare situatie van een kind of dwang, geweld of bedreiging strafbaar te stellen.
- Tenslotte vereist *artikel 3 lid 6* strafbaarstelling van het aanzetten van een kind tot seksuele handelingen met een derde middels dwang, geweld of bedreiging.

Seksuele uitbuiting

- Artikel 4 lid 2 vereist strafbaarstelling van het bewerkstelligen van deelname of het werven van kinderen voor pornografische voorstellingen en andere betrokkenheid. Artikel 4 lid 3 vereist een hogere straf indien dit gebeurt met dwang, geweld of bedreiging. Op basis van het vierde lid dient ook het bijwonen van deze pornografische voorstellingen strafbaar te zijn.
- Artikel 4 lid 5 vereist strafbaarstelling van het bewerkstelligen van deelname en het werven van kinderen voor kinderprostitutie en andere betrokkenheid.¹⁷⁵ Het zesde lid bepaalt dat lidstaten een hogere straf dienen te eisen wanneer er sprake is van dwang of bedreiging. Op grond van het zevende lid dient ook het gebruik maken van kinderprostitutie strafbaar te zijn.

Kinderpornografie

- Artikel 5 lid 2 vereist strafbaarstelling van het verwerven en bezitten van kinderpornografie. Welbewuste toegang verschaffing tot kinderpornografie via ICT-middelen dient ook strafbaar te worden gesteld op grond van het derde lid.
- Het distribueren, verspreiden of uitzenden van kinderpornografie en het aanbieden, leveren of ter beschikking stellen van kinderpornografie dient strafbaar te zijn op basis van respectievelijk artikel 4 lid 4 en artikel 4 lid 5.
- Artikel 5 lid 6 vereist strafbaarstelling van het vervaardigen van kinderpornografie.
- Op grond van artikel 2 lid c(iii) is dit artikel ook van toepassing op meerderjarigen die er als kind uitzien. Staten mogen hier op basis van artikel 5 lid 7 van afwijken.
- Lidstaten hebben de vrijheid om het verwerven en vervaardigen van realistische pornografisch afbeeldingen voor eigen gebruik en in eigen bezit gehouden toe te staan.

Benaderen van kinderen voor seksuele doeleinden

- Artikel 6 lid 1 vereist dat staten *grooming* strafbaar stellen. Lidstaten dienen het doen van een voorstel tot ontmoeting door middel van ICT aan een seksueel minderjarig kind met het plegen van seksuele handelingen (artikel 3 lid 4) of het vervaardigen van kinderpornografie (artikel 5 lid 6) als doel strafbaar te stellen.

¹⁷⁴ Artikel 25 lid 3 Verdrag van Lanzarote.

¹⁷⁵ Artikel 4 lid 5: Het bewerkstelligen dat een kind deelneemt aan kinderprostitutie, het werven van een kind voor dit doel of het profiteren of anderszins uitbuiten van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste vijf jaar indien het kind seksueel meerderjarig is.

- Het tweede lid bepaalt dat ook het via ICT middelen in het bezit krijgen of het toegang verschaffen tot kinderpornografie door de seksueel minderjarige die wordt afgebeeld te benaderen moet strafbaar gesteld worden.

Uitlokking, hulp en aanzetting, en poging

- Artikel 7 vereist dat lidstaten niet alleen de delicten zelf, maar ook uitlokking van, hulp bij en aanzetting tot die delicten strafbaar stellen.
- Lid 2 bepaalt dat ook een poging tot de meeste van de bovenstaande delicten strafbaar dient te worden gesteld.

Extraterritoriale werking

Artikel 17 lid 1 van de richtlijn vereist dat staten hun rechtsmacht vestigen ten aanzien van de bovengenoemde delicten als ze op hun grondgebied zijn gepleegd of zijn gepleegd door hun onderdanen. Dit geldt ook voor situaties waarin daders ICT-middelen gebruiken die zich op een andere grondgebied bevinden. Het vierde lid verbiedt het vereiste van dubbele strafbaarheid in relatie tot een aantal delicten. Tevens mag de vervolging op basis van extraterritoriale wetgeving niet afhankelijk zijn van aangifte van het slachtoffer of een aanklacht door het land waar het delict is gepleegd.

Bijlage 2 Zedenmisdrijven in het Wetboek van Strafrecht gericht tegen kinderen

Artikel 5

1. De Nederlandse strafwet is toepasselijk op de Nederlander die zich buiten Nederland schuldig maakt:
  - 1°. aan een der misdrijven omschreven in de Titels I en II van het Tweede Boek, en in de artikelen 192a, 192b, 192c, 197a, 197b, 197c, 206, 237, 272 en 273 alsmede – voor zover het betreft een misdrijf, gericht tegen de rechtspleging van het Internationaal Strafhof, als bedoeld in artikel 70, eerste lid, van het op 17 juli 1998 te Rome tot stand gekomen Statuut van Rome inzake het Internationale Strafhof (Trb. 2000, 120) – in de artikelen 177, 177a, 178, 179, 180, 189, 200, 207a, 285a en 361;
  - 2°. aan een feit hetwelk door de Nederlandse strafwet als misdrijf wordt beschouwd en waarop door de wet van het land waar het begaan is, straf is gesteld.
  - 3°. aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 240b, 242 tot en met 250 en 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 300 tot en met 303, voor zover het feit oplevert genitale verminking van een persoon van het vrouwelijke geslacht die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
  - 4°. aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 138ab, 138b, 139c, 139d, 161sexies, 225, 226, 227, 240a, 240b, 326, 326c, 350, 350a en 351, voor zover het feit valt onder de omschrijving van de artikelen 2 tot en met 10 van het op 23 november 2001 te Budapest tot stand gekomen Internationaal Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken (Trb. 2002, 18, en 2004, 290), en een der misdrijven omschreven in de artikelen 137c tot en met 137e, 261, 262, 266, 284 en 285, voor zover het feit valt onder de omschrijving van de artikelen 3 tot en met 6 van het op 28 januari 2003 te Straatsburg totstandgekomen Aanvullend Protocol bij het Verdrag inzake de bestrijding van strafbare feiten verbonden met elektronische netwerken, betreffende de strafbaarstelling van handelingen van racistische of xenofobische aard verricht via computersystemen;
  - 5°. aan een der misdrijven omschreven in artikel 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, en in de artikelen 231, 321, 350 en 416 tot en met 417bis, voor zover het feit valt onder de omschrijvingen van artikel 20 van het op 16 mei 2005 te Warschau totstandgekomen Verdrag inzake bestrijding van mensenhandel, indien het feit is gepleegd buiten de rechtsmacht van enige staat;
  - 6°. aan het misdrijf omschreven in artikel 284, eerste lid.
2. In de gevallen, omschreven in het eerste lid, onderdelen 2°, 3°, 5° en 6°, kan de vervolging ook plaatshebben, als de verdachte eerst na het feit Nederlander wordt.

Artikel 5a

1. De Nederlandse strafwet is toepasselijk op de vreemdeling die in Nederland een vaste woon- of verblijfplaats heeft en zich buiten Nederland schuldig maakt:
  - 1°. aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 240b, 242 tot en met 250 en 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel aan een der misdrijven omschreven in de artikelen 300 tot en met 303, voor zover het feit oplevert genitale verminking van een persoon van het vrouwelijke geslacht die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
  - 2°. een terroristisch misdrijf, dan wel een der misdrijven omschreven in de artikelen 225, derde lid, 311, eerste lid, onder 6°, 312, tweede lid, onder 5°, alsmede 317, derde lid, jo. 312, tweede lid, onder 5°;
  - 3°. aan een der misdrijven omschreven in artikel 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, en in de artikelen 231, 321, 350 en 416 tot en met 417bis, en op het feit door de wet van het land waar het begaan is, straf is gesteld;
  - 4°. aan een der misdrijven omschreven in artikel 273f, voor zover het feit is gepleegd ten aanzien van een persoon die de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt, en in de artikelen 231, 321, 350 en 416 tot en met 417bis, voor zover het feit valt onder de omschrijvingen van artikel 20 van het op 16 mei 2005 te Warschau totstandgekomen Verdrag inzake bestrijding van mensenhandel, indien het feit is gepleegd buiten de rechtsmacht van enige staat;
  - 5°. aan het misdrijf omschreven in artikel 237;
  - 6°. aan het misdrijf omschreven in artikel 284, eerste lid.

2. In de gevallen, omschreven in het eerste lid, onderdelen 1°, 2°, 3°, 4° en 6°, kan de vervolging ook plaatshebben, indien de verdachte eerst na het begaan van het feit een vaste woon- of verblijfplaats in Nederland heeft gekregen.

Artikel 240b

1. Met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vijfde categorie wordt gestraft degene die een afbeelding – of een gegevensdrager, bevattende een afbeelding – van een seksuele gedraging, waarbij iemand die kennelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, is betrokken of schijnbaar is betrokken, verspreidt, aanbiedt, openlijk tentoonstelt, vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert, verwerft, in bezit heeft of zich door middel van een geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst de toegang daartoe verschaft.
2. Met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie wordt gestraft degene die van het plegen van een van de misdrijven, omschreven in het eerste lid, een beroep of een gewoonte maakt.

Artikel 242

Hij die door geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid iemand dwingt tot het ondergaan van handelingen die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt als schuldig aan verkrachting gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 243

Hij die met iemand van wie hij weet dat hij in staat van bewusteloosheid, verminderd bewustzijn of lichamelijke onmacht verkeert, dan wel aan een zodanige gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens lijdt dat hij niet of onvolkomen in staat is zijn wil daaromtrent te bepalen of kenbaar te maken of daartegen weerstand te bieden, handelingen pleegt die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 244

Hij die met iemand beneden de leeftijd van twaalf jaren handelingen pleegt die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 245

Hij die met iemand, die de leeftijd van twaalf jaren maar nog niet die van zestien jaren heeft bereikt, buiten echt, ontuchtige handelingen pleegt die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 246

Hij die door geweld of een andere feitelijkheid of bedreiging met geweld of een andere feitelijkheid iemand dwingt tot het plegen of dulden van ontuchtige handelingen, wordt, als schuldig aan feitelijke aanranding van de eerbaarheid, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 247

Hij die met iemand van wie hij weet dat hij in staat van bewusteloosheid, verminderd bewustzijn of lichamenlijk onmacht verkeert, dan wel aan een zodanige gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens lijdt dat hij niet of onvolkomen in staat is zijn wil daaromtrent te bepalen of kenbaar te maken of daartegen weerstand te bieden of met iemand beneden de leeftijd van zestien jaren buiten echt ontuchtige handelingen pleegt of laatstgemelde tot het plegen of dulden van zodanige handelingen buiten echt met een derde verleidt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 248a

Hij die door giften of beloften van geld of goed, misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht of misleiding een persoon waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, opzettelijk beweegt ontuchtige handelingen te plegen of zodanige handelingen van hem te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 248b

Hij die ontucht pleegt met iemand die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een derde tegen betaling en die de leeftijd van zestien jaren maar nog niet de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 248c

Hij die opzettelijk aanwezig is bij het plegen van ontuchtige handelingen door een persoon waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel bij het vertonen van afbeeldingen van dergelijke handelingen in een daarvoor bestemde gelegenheid, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 248d

Hij die een persoon van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, met ontuchtig oogmerk ertoe beweegt getuige te zijn van seksuele handelingen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 248e

Hij die door middel van een geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst een persoon van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, een ontmoeting voorstelt met het oogmerk ontuchtige handelingen met die persoon te plegen of een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon is betrokken, te vervaardigen wordt, indien hij enige handeling onderneemt gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.

Artikel 249

1. Hij die ontucht pleegt met zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijn zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige of zijn minderjarige bediende of ondergeschikte, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie.
2. Met dezelfde straf wordt gestraft:
  - 1 de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen of aan zijn waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;
  - 2 de bestuurder, arts, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in een gevangenis, rijksinrichting voor kinderbescherming, weeshuis, ziekenhuis, of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen;
  - 3 degene die, werkzaam in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg, ontucht pleegt met iemand die zich als patiënt of cliënt aan zijn hulp of zorg heeft toevertrouwd.

Artikel 250

1. Wordt gestraft:
  - 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie, hij die het plegen van ontucht door zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijn zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige of zijn minderjarige bediende of ondergeschikte met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert;
  - 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie, hij die, buiten de gevallen genoemd onder 1°, het plegen van ontucht door een minderjarige wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert.
2. Indien de schuldige van het plegen van het misdrijf een gewoonte maakt, kunnen de gevangenisstraffen met een derde worden verhoogd

Artikel 273f

1. Als schuldig aan mensenhandel wordt met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren of geldboete van de vijfde categorie gestraft:
  - 1°. degene die een ander door dwang, geweld of een andere feitelijkheid of door dreiging met geweld of een andere feitelijkheid, door afpersing, fraude, misleiding dan wel door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, door misbruik van een kwetsbare positie of door het geven of ontvangen van betalingen of voordelen om de instemming van een persoon te verkrijgen die zeggenschap over die ander heeft, werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen;
  - 2°. degene die een ander werft, vervoert, overbrengt, huisvest of opneemt, met het oogmerk van uitbuiting van die ander of de verwijdering van diens organen, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
  - 3°. degene die een ander aanwerft, medeneemt of ontvoert met het oogmerk die ander in een ander land ertoe te brengen zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling;
  - 4°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt of beweegt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar te stellen dan wel onder de onder 1° genoemde omstandigheden enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van arbeid of diensten of zijn organen beschikbaar stelt;
  - 5°. degene die een ander ertoe brengt zich beschikbaar te stellen tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of zijn organen tegen betaling beschikbaar te stellen dan wel ten aanzien van een ander enige handeling onderneemt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich daardoor beschikbaar stelt tot het verrichten van die handelingen of zijn organen tegen betaling beschikbaar stelt, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
  - 6°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de uitbuiting van een ander;
  - 7°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit de verwijdering van organen van een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat diens organen onder de onder 1° bedoelde omstandigheden zijn verwijderd;
  - 8°. degene die opzettelijk voordeel trekt uit seksuele handelingen van een ander met of voor een derde tegen betaling of de verwijdering van diens organen tegen betaling, terwijl die ander de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt;
  - 9°. degene die een ander met een van de onder 1° genoemde middelen dwingt dan wel beweegt hem te bevoordelen uit de opbrengst van diens seksuele handelingen met of voor een derde of van de verwijdering van diens organen.
2. Uitbuiting omvat ten minste uitbuiting van een ander in de prostitutie, andere vormen van seksuele uitbuiting, gedwongen of verplichte arbeid of diensten, slavernij en met slavernij of dienstbaarheid te vergelijken praktijken.
3. De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie, indien:
  - 1°. de feiten, omschreven in het eerste lid, worden gepleegd door twee of meer verenigde personen;
  - 2°. de persoon ten aanzien van wie de in het eerste lid omschreven feiten worden gepleegd, de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt.
4. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft of daarvan levensgevaar voor een ander te duchten is, wordt gevangenisstraf van ten hoogste achttien jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
5. Indien een van de in het eerste lid omschreven feiten de dood ten gevolge heeft, wordt levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie opgelegd.
6. Artikel 251 is van overeenkomstige toepassing.